

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Βρυξέλλες, 23 Σεπτεμβρίου 2026
(OR. en)

2025/0177(COD)

PE-CONS 46/26

SIMPL 156
ANTICI 162
INDEF 134
MAP 138
CSC 429
ENV 777
COMPET 795
ENT 164
MI 666
CHIMIE 88
CODEC 1247

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΠΡΑΞΕΙΣ

Θέμα: ΟΔΗΓΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/43/EK και 2009/81/EK όσον αφορά την απλούστευση των ενδοενωσιακών μεταφορών προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας και την απλούστευση των προμηθειών στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας

ΟΔΗΓΙΑ (ΕΕ) 2026/...
ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

της ...

**για την τροποποίηση των οδηγιών 2009/43/ΕΚ και 2009/81/ΕΚ
όσον αφορά την απλούστευση των ενδοενωσιακών μεταφορών προϊόντων
συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας
και την απλούστευση των προμηθειών
στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας**

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ,

Έχοντας υπόψη τη Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ιδίως το άρθρο 53 παράγραφος 1, το άρθρο 62 και το άρθρο 114,

Έχοντας υπόψη την πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής,

Κατόπιν διαβίβασης του σχεδίου νομοθετικής πράξης στα εθνικά κοινοβούλια,

Έχοντας υπόψη τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής¹,

Αποφασίζοντας σύμφωνα με τη συνήθη νομοθετική διαδικασία²,

¹ ΕΕ C, C/2026/30, 16.1.2026, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2026/30/oj>.

² Θέση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 16ης Σεπτεμβρίου 2026 (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμη στην Επίσημη Εφημερίδα) και απόφαση του Συμβουλίου της

Εκτιμώντας τα ακόλουθα:

- (1) Η Ένωση αντιμετωπίζει σοβαρή και διογκούμενη απειλή, όπως υπογραμμίζεται στην κοινή λευκή βίβλο της Επιτροπής και της Ύπατης Εκπροσώπου της Ένωσης για θέματα κοινής εξωτερικής πολιτικής και πολιτικής ασφαλείας, της 19ης Μαρτίου 2025, για την ευρωπαϊκή αμυντική ετοιμότητα έως το 2030 («η κοινή λευκή βίβλος»), η οποία συνδέεται ιδίως με την επιστροφή της πλήρους κλίμακας σύγκρουσης στην Ευρώπη εξαιτίας του επιθετικού πολέμου της Ρωσίας κατά της Ουκρανίας. Για την αντιμετώπιση των κλιμακούμενων προκλήσεων στον τομέα της ασφάλειας και για την ενίσχυση της στρατηγικής αυτονομίας και ανθεκτικότητάς της, είναι επιτακτική ανάγκη να αναλάβει η Ένωση αποφασιστική δράση με σκοπό την ενίσχυση των αμυντικών δυνατοτήτων της και να παραμείνει σταθερή στην υποστήριξή της προς την Ουκρανία. Κρίσιμη πτυχή αυτής της προσπάθειας είναι η ανάγκη να εντατικοποιηθεί η παραγωγική ικανότητα της Ένωσης στον τομέα της άμυνας στο έδαφός της και να βελτιωθεί η ασφάλεια του εφοδιασμού της, με στόχο τη διαμόρφωση μιας πραγματικής ευρωπαϊκής αγοράς για προϊόντα και υπηρεσίες που συνδέονται με τον τομέα της άμυνας· αυτό θα επιτρέψει στην Ένωση και στα κράτη μέλη της να ανταποκριθούν αποτελεσματικά στις αναδύμενες απαιτήσεις στον τομέα της ασφάλειας. Πρέπει να ενισχυθεί επείγοντως η ευρωπαϊκή αμυντική ετοιμότητα, ώστε να διασφαλιστεί ότι η Ένωση και τα κράτη μέλη της θα έχουν ισχυρή και επαρκή ευρωπαϊκή αμυντική θέση έως το 2030.

- (2) Για την επίτευξη των στόχων της ενίσχυσης της αμυντικής ετοιμότητας των κρατών μελών και της Ένωσης και της βελτίωσης της λειτουργίας της εσωτερικής αγοράς, η κανονιστική απλούστευση και εναρμόνιση, με προαγωγή της στρατηγικής αυτονομίας της Ένωσης, της διαφάνειας και της λογοδοσίας, είναι ουσιαστικής σημασίας. Με τον εξορθολογισμό και την ευθυγράμμιση των κανονιστικών πλαισίων, η Ένωση μπορεί να δημιουργήσει ένα ευνοϊκότερο περιβάλλον ώστε οι αμυντικές βιομηχανίες, συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ) και των εταιρειών μεσαίας κεφαλαιοποίησης, να λειτουργούν, να επεκτείνονται, να καινοτομούν και να διαμορφώνουν τις απαραίτητες τεχνολογικές δυνατότητες για τη διασφάλιση της ευρωπαϊκής ετοιμότητας στους τομείς της ασφάλειας και της άμυνας. Στην κοινή λευκή βίβλο περιγράφονται οι στόχοι για την εν λόγω απλούστευση της νομοθεσίας που έχει αντίκτυπο στην αμυντική ετοιμότητα.
- (3) Η εύρυθμη λειτουργία του συστήματος μεταφοράς προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας σε όλα τα κράτη μέλη αποτελεί προϋπόθεση για την οικοδόμηση ενωσιακής αγοράς για τα προϊόντα αυτά. Θα προαγάγει την ενδοενωσιακή συνεργασία μεταξύ οικονομικών οντοτήτων, ερευνητικών οργανισμών και φορέων καινοτομίας που δραστηριοποιούνται στον τομέα της άμυνας, βελτιώνοντας τη μεταφορά γνώσεων μεταξύ οντοτήτων από ολόκληρη την Ένωση, ενθαρρύνοντας την καινοτομία και ενισχύοντας την εσωτερική αγορά. Η άρση των περιττών εμποδίων και φραγμών θα προαγάγει την ανάπτυξη ανατρεπτικών τεχνολογιών και καινοτόμων βιομηχανικών διεργασιών. Έτσι, θα αντιμετωπίσει κρίσιμα κενά ετοιμότητας, προάγοντας έναν πιο δυναμικό, ανταγωνιστικό και ευέλικτο ευρωπαϊκό αμυντικό τομέα.

- (4) Μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας εντός της Ένωσης υπόκεινται σε προηγούμενη αδειοδότηση, μέσω χορήγησης ή δημοσίευσης γενικής, συνολικής ή ατομικής άδειας μεταφοράς από το κράτος μέλος από το έδαφος του οποίου επιθυμεί ο προμηθευτής να μεταφέρει προϊόντα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας. Τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας από την υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας σε ειδικές περιπτώσεις που απαριθμούνται στην οδηγία 2009/43/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου³. Λαμβανομένων υπόψη των εξελίξεων στον τομέα της ασφάλειας και της θέσπισης ή της συνέχισης ευρωπαϊκών συνεργατικών αμυντικών έργων, όπως εκείνων που υλοποιούνται στο πλαίσιο της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO), τα οποία περιλαμβάνουν τη δημιουργία ή αναζωογόνηση περιφερειακών συνεργατικών σχηματισμών της αμυντικής βιομηχανίας, την ενίσχυση των τοπικών βιομηχανικών ικανοτήτων, την προώθηση της μεταφοράς τεχνολογίας, των συνεργειών και της βιομηχανικής επέκτασης, και την ενίσχυση των κρίσιμων εφοδιαστικών αλυσίδων, με παράλληλη επέκταση των οφελών σε όλα τα κράτη μέλη, έργων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο ενωσιακών αμυντικών βιομηχανικών προγραμμάτων, ευρωπαϊκών αμυντικών έργων κοινού ενδιαφέροντος ή συνεργατικών προγραμμάτων εξοπλισμών μεταξύ των κρατών μελών, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο δομών για ευρωπαϊκά προγράμματα εξοπλισμών (SEAP), με στόχο ιδίως την ενίσχυση της συνεργασίας εντός της Ένωσης, είναι σκόπιμη η επέκταση του καταλόγου των περιπτώσεων στις οποίες τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν μεταφορές από την υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας.

³ Οδηγία 2009/43/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 6ης Μαΐου 2009, για την απλούστευση των όρων και προϋποθέσεων για τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας εντός της Κοινότητας (ΕΕ L 146 της 10.6.2009, σ. 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/43/oj>).

Οι εξαιρέσεις μπορούν να διευκολύνουν την έγκαιρη διαθεσιμότητα ικανοτήτων και προβλέψιμων συνθηκών για τη βιομηχανία, μεταξύ άλλων για τις ΜΜΕ και τις μικρές επιχειρήσεις μεσαίας κεφαλαιοποίησης, σε ολόκληρη την εσωτερική αγορά. Ειδικότερα, θα πρέπει τα κράτη μέλη να μπορούν να εξαιρούν μεταφορές που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση ευρωπαϊκών συνεργατικών αμυντικών έργων, όπως εκείνων που υλοποιούνται στο πλαίσιο της PESCO, έργων που χρηματοδοτούνται από ενωσιακά αμυντικά βιομηχανικά προγράμματα, ευρωπαϊκών αμυντικών έργων κοινού ενδιαφέροντος ή συνεργατικών προγραμμάτων εξοπλισμού μεταξύ κρατών μελών, μεταξύ άλλων στο πλαίσιο των SEAP, μεταφορές στο πλαίσιο διαρθρωμένων ενδοενωσιακών βιομηχανικών συμπράξεων, μεταφορές σε θεσμικά όργανα και οργανισμούς της Ένωσης και στον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Άμυνας, μεταφορές μεταξύ πιστοποιημένων προμηθευτών και πιστοποιημένων παραληπτών, μεταφορές σε περίπτωση επείγουσας κατάστασης που προκύπτει από κρίση ή μεταφορές που αποσκοπούν στην παροχή βοήθειας και συνδρομής σύμφωνα με το άρθρο 42 παράγραφος 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ), καθώς και μεταφορές που συνδέονται με στρατιωτική και αμυντική βοήθεια που απορρέει από δράσεις της Ένωσης δυνάμει του άρθρου 28 ΣΕΕ.

- (5) Δεδομένου ότι οι διαρθρωμένες ενδοενωσιακές βιομηχανικές συμπράξεις διαδραματίζουν κρίσιμο ρόλο στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, καινοτομίας και ανθεκτικότητας της αμυντικής βιομηχανίας της Ένωσης, καθώς προάγουν τη συνεργασία πέραν των εθνικών συνόρων εντός της Ένωσης, θα πρέπει να διευκολύνονται οι μεταφορές προϊόντων που συνδέονται με τον τομέα της άμυνας εντός των εν λόγω συμπράξεων. Οι εν λόγω συμπράξεις, οι οποίες χαρακτηρίζονται από σταθερότητα σε βάθος χρόνου και κοινούς στόχους, συμβάλλουν στην ανάπτυξη ασφαλών και διαλειτουργικών ενωσιακών αμυντικών δυνατοτήτων, σε ευθυγράμμιση με τα στρατηγικά συμφέροντα της Ένωσης. Για να διευκολυνθεί η επιχειρησιακή αποδοτικότητά τους και να διασφαλιστεί ευελιξία στις εφοδιαστικές αλυσίδες, είναι σκόπιμο να θεσπιστεί γενική άδεια μεταφοράς για μεταφορές στο πλαίσιο διαρθρωμένης ενδοενωσιακής σύμπραξης ή να παρασχεθεί στα κράτη μέλη η δυνατότητα να εξαιρούν τις μεταφορές αυτές από την υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας. Οι εξαιρέσεις αυτές θα πρέπει να εφαρμόζονται κατά περίπτωση σε συγκεκριμένες περιπτώσεις διαρθρωμένων ενδοενωσιακών βιομηχανικών συμπράξεων, όπως μια συγκεκριμένη κοινοπραξία ή κοινή επιχείρηση ή ένας συγκεκριμένος εταιρικός όμιλος, και δεν θα πρέπει να χρησιμοποιούνται ως γενική εξαίρεση η οποία εφαρμόζεται σε όλες τις οντότητες που συμμετέχουν σε διαρθρωμένες ενδοενωσιακές βιομηχανικές συμπράξεις. Η προσέγγιση αυτή διασφαλίζει ότι τα κράτη μέλη διατηρούν την προβολή και εποπτεία των οντοτήτων που επωφελούνται από την εν λόγω εξαίρεση, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να επαληθεύουν τη συμμόρφωση με τα κριτήρια που καθορίζονται στην οδηγία 2009/43/EK, όπως τροποποιείται με την παρούσα οδηγία.
- (6) Το ταχέως εξελισσόμενο τοπίο στον τομέα της ασφάλειας απαιτεί πρόσθετη ευελιξία που θα επιτρέπει στην Επιτροπή και στα κράτη μέλη να αντιδρούν με στοχευμένο και ευέλικτο τρόπο. Επιπλέον, είναι σκόπιμο να ανατεθεί στην Επιτροπή η εξουσία, είτε κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους είτε με δική της πρωτοβουλία, να προσθέτει νέες περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη θα έχουν τη δυνατότητα να θεσπίζουν εξαιρέσεις από την υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας, παρέχοντας κατ' αυτόν τον τρόπο μεγαλύτερη ευελιξία και δυνατότητα για απλουστευμένες και ταχείες ενδοενωσιακές μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας.

- (7) Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική και αποδοτική λειτουργία του ενδοενωσιακού συστήματος μεταφοράς προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας, τα κράτη μέλη θα πρέπει να διασφαλίζουν ότι όλοι οι προμηθευτές που επιθυμούν να μεταφέρουν τέτοια προϊόντα από τα αντίστοιχα εδάφη τους μπορούν να χρησιμοποιούν γενικές άδειες μεταφοράς ή να υποβάλλουν αίτηση για συνολικές ή ατομικές άδειες μεταφοράς. Τυχόν προϋποθέσεις που επιβάλλονται από τα κράτη μέλη θα πρέπει να βασίζονται μόνο σε κριτήρια που έχουν άμεση συνάφεια με την ικανότητα των προμηθευτών να τηρούν τη νομοθεσία στο πεδίο του ελέγχου των μεταφορών και των εξαγωγών. Κριτήρια όπως η νομική μορφή ή το νομικό καθεστώς των προμηθευτών δεν θα πρέπει να εμποδίζουν ορισμένες κατηγορίες προμηθευτών να χρησιμοποιούν γενικές άδειες μεταφοράς ή να υποβάλλουν αίτηση για συνολικές ή ατομικές άδειες μεταφοράς.
- (8) Είναι σκόπιμη η θέσπιση γενικής άδειας μεταφοράς για μεταφορές μεταξύ πιστοποιημένων προμηθευτών και πιστοποιημένων παραληπτών. Για την περαιτέρω προαγωγή της συνεργασίας μεταξύ των εν λόγω επιχειρήσεων και της ενσωμάτωσής τους, μια τέτοια γενική άδεια μεταφοράς θα πρέπει να καλύπτει περισσότερα προϊόντα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας απ' ό,τι οι υφιστάμενες γενικές άδειες μεταφοράς για μεταφορές σε πιστοποιημένους παραλήπτες. Οι πιστοποιημένες επιχειρήσεις έχουν επιδείξει ισχυρή ικανότητα συμμόρφωσης με τους κανόνες ελέγχου των μεταφορών και των εξαγωγών και έχουν επίσης επιβαρυνθεί με σημαντικό κόστος πιστοποίησης. Θα πρέπει να έχουν τη δυνατότητα να επωφελούνται από απλουστευμένες και λιγότερο επαχθείς δυνατότητες εκτέλεσης ενδοενωσιακών μεταφορών. Ως συνέπεια της θέσπισης μιας τέτοιας γενικής άδειας μεταφοράς, το άρθρο 9 της οδηγίας 2009/43/EK θα πρέπει να τροποποιηθεί ώστε να λαμβάνεται υπόψη η πιστοποίηση των προμηθευτών.
- (9) Όπως ορίζεται στο άρθρο 1 παράγραφος 2 της οδηγίας 2009/43/EK, η εν λόγω οδηγία δεν θίγει τη διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών όσον αφορά την πολιτική εξαγωγών προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας.

- (10) Η οδηγία 2009/43/EK προβλέπει ότι τα κράτη μέλη μπορούν να θεσπίζουν γενικές άδειες μεταφοράς διαφορετικές από τις άδειες που απαριθμούνται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 της εν λόγω οδηγίας. Ωστόσο, αυτή η δυνατότητα θα μπορούσε να υπονομευτεί από εθνικούς κανόνες που περιορίζουν την ευελιξία και την ικανότητα των εθνικών αρμοδίων αρχών να αξιοποιούν πλήρως τα μέσα που θεσπίστηκαν με την οδηγία 2009/43/EK. Για παράδειγμα, πρόσθετοι τύποι γενικών αδειών μεταφοράς θα μπορούσαν να αφορούν μεταφορές που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση έργων που χρηματοδοτούνται από ενωσιακά αμυντικά βιομηχανικά προγράμματα, ενδοομιλικές μεταφορές ή μεταφορές σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης που προκύπτει από κρίση. Μέσω της αυξημένης χρήσης γενικών αδειών μεταφοράς, τα κράτη μέλη θα συνέβαλλαν στην ορθή λειτουργία και την περαιτέρω ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής αμυντικής αγοράς σε ολόκληρη την Ένωση, συμπεριλαμβανομένης της ενδοενωσιακής διασυνοριακής πρόσβασης σε εφοδιαστικές αλυσίδες στον τομέα της άμυνας, ιδίως για τις ΜΜΕ και τις εταιρείες μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Επομένως, είναι σκόπιμο να απαιτείται από τα κράτη μέλη να καταστήσουν δυνατή, στο πλαίσιο της οικείας εθνικής νομοθεσίας, τη θέσπιση γενικών αδειών μεταφοράς διαφορετικών από τις άδειες που απαριθμούνται στο άρθρο 5 παράγραφος 2 της οδηγίας 2009/43/EK.

- (11) Η υλοποίηση των ενωσιακών αμυντικών βιομηχανικών προγραμμάτων, όπως το Ευρωπαϊκό Ταμείο Άμυνας (ΕΤΑ), συχνά παρεμποδίζεται από σημαντικές καθυστερήσεις κατά τη μεταφορά προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας, λόγω των χρονοβόρων και πολύπλοκων διαδικασιών απόκτησης αδειών μεταφοράς που έχουν θεσπίσει τα κράτη μέλη. Ειδικότερα, οι ΜΜΕ ζημιώνονται δυσανάλογα από τις εν λόγω καθυστερήσεις και, ως εκ τούτου, υφίστανται ανταγωνιστικά μειονεκτήματα σε σύγκριση με τους μεγαλύτερους συμμετέχοντες στην αγορά. Οι εν λόγω καθυστερήσεις έχουν αρνητικό αντίκτυπο στη συνολική αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα των εν λόγω προγραμμάτων και μπορούν να υπονομεύσουν την ικανότητα της Ένωσης και των κρατών μελών της να αναπτύξουν εγκαίρως και με οικονομικά αποδοτικό τρόπο τις αναγκαίες αμυντικές δυνατότητες. Είναι επομένως απαραίτητη η θέσπιση γενικών αδειών μεταφοράς για τα εν λόγω προγράμματα. Το πεδίο εφαρμογής των εν λόγω γενικών αδειών μεταφοράς θα πρέπει να εκτείνεται σε όλες τις μεταφορές, υλικές ή άυλες, τις οποίες πρέπει να εκτελέσει ο προμηθευτής για την υλοποίηση του έργου και, στο μέτρο του δυνατού, σε ολόκληρη την εφοδιαστική αλυσίδα. Οι εν λόγω γενικές άδειες μεταφοράς θα πρέπει να καλύπτουν τα προϊόντα που συνδέονται με τον τομέα της άμυνας, όπως παρατίθενται στο παράρτημα της οδηγίας 2009/43/ΕΚ, και θα πρέπει να ισχύουν μόνο για τις μεταφορές που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων. Οι εν λόγω γενικές άδειες μεταφοράς θα πρέπει να καλύπτουν μόνο τις ενδοενωσιακές μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας. Όταν οντότητα εγκατεστημένη σε τρίτη χώρα συμμετέχει επίσης σε έργο που χρηματοδοτείται από ενωσιακό αμυντικό βιομηχανικό πρόγραμμα, ο έλεγχος των εξαγωγών προς την εν λόγω οντότητα τρίτης χώρας δεν θα πρέπει να επηρεάζεται από τις διατάξεις της εν λόγω οδηγίας, θα πρέπει δε να εξακολουθεί να υπόκειται στην πολιτική των κρατών μελών για τον έλεγχο των εξαγωγών. Τα κράτη μέλη θα πρέπει, στο μέτρο του δυνατού, να προβλέπουν επίσης ότι οι εν λόγω άδειες θα μπορούσαν να ισχύουν για ολόκληρο τον κύκλο ζωής του προϊόντος που αναπτύσσεται για συγκεκριμένο έργο, συμπεριλαμβανομένων των φάσεων παραγωγής, συντήρησης και αναβάθμισης. Η θέσπιση τέτοιου είδους γενικών αδειών μεταφοράς θα μειώσει τις καθυστερήσεις, θα αυξήσει την αποδοτικότητα και θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των επιχειρήσεων που συμμετέχουν στα εν λόγω έργα, υποστηρίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την ανάπτυξη μιας ισχυρής και ανταγωνιστικής ενωσιακής αμυντικής βιομηχανίας. Η ορολογία που χρησιμοποιείται στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να νοείται ως πανομοιότυπη με την ορολογία που ισχύει για υπόδειγμα συμφωνίας επιχορήγησης ενωσιακών αμυντικών προγραμμάτων.

- (12) Επιπλέον, λαμβανομένης υπόψη της τεχνολογικής εξέλιξης, είναι απαραίτητη η προσαρμογή των απαιτήσεων σχετικά με τις πληροφορίες που πρέπει να παρέχουν οι προμηθευτές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας, δεδομένου ότι οι ισχύουσες διατάξεις θα μπορούσαν να αποδειχθούν επαχθείς σε περιπτώσεις άυλων μεταφορών λογισμικού και τεχνολογίας. Είναι σκόπιμο να παρασχεθεί στους προμηθευτές η απαιτούμενη ευελιξία, με παράλληλη διατήρηση της λογοδοσίας, της διαφάνειας και του ελέγχου, προκειμένου να διευκολυνθεί η αποδοτική και αποτελεσματική μεταφορά αμυντικών προϊόντων εντός της Ένωσης. Πρέπει να αξιολογείται κατά περίπτωση αν είναι αναγκαία η τροποποίηση των εν λόγω απαιτήσεων όσον αφορά τις άυλες μεταφορές λογισμικού και τεχνολογίας. Ως εκ τούτου, τα κράτη μέλη θα πρέπει να μεριμνούν ώστε οι εν λόγω απαιτήσεις να μην είναι δυσανάλογες για τους προμηθευτές. Οι εν λόγω απαιτήσεις θα πρέπει να είναι αναλογικές προς τους στόχους ελέγχου των κρατών μελών και να προσαρμόζονται ανάλογα με τις ανάγκες για την παρακολούθηση της δραστηριότητας μεταφοράς χωρίς την επιβολή αδικαιολόγητων υποχρεώσεων στους προμηθευτές.
- (13) Προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων εντός της Ένωσης, θα πρέπει να ανατεθεί στην Επιτροπή η εξουσία έκδοσης πράξεων σύμφωνα με το άρθρο 290 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) με σκοπό την τροποποίηση του καταλόγου των μεταφορών που μπορούν να εξαιρούνται από την υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας, ώστε να περιλαμβάνονται περιπτώσεις στις οποίες οι μεταφορές είναι αναγκαίες για σκοπούς ενδοενωσιακής συνεργασίας. Είναι ιδιαίτερα σημαντικό η Επιτροπή να διεξάγει, κατά τις προπαρασκευαστικές της εργασίες, τις κατάλληλες διαβουλεύσεις, μεταξύ άλλων σε επίπεδο εμπειρογνομόνων, οι οποίες πρέπει να πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις αρχές που καθορίζονται στη διοργανική συμφωνία της 13ης Απριλίου 2016 για τη βελτίωση του νομοθετικού έργου⁴. Πιο συγκεκριμένα, προκειμένου να διασφαλιστεί η ίση συμμετοχή στην προετοιμασία των κατ' εξουσιοδότηση πράξεων, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο λαμβάνουν όλα τα έγγραφα κατά τον ίδιο χρόνο με τους εμπειρογνώμονες των κρατών μελών, και οι εμπειρογνώμονές τους έχουν συστηματικά πρόσβαση στις συνεδριάσεις των ομάδων εμπειρογνομόνων της Επιτροπής που ασχολούνται με την προετοιμασία κατ' εξουσιοδότηση πράξεων.

⁴ EE L 123 της 12.5.2016, σ. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

- (14) Στον βαθμό που η παρούσα οδηγία τροποποιεί την οδηγία 2009/43/EK, η κατάλληλη νομική βάση, όσον αφορά τις εν λόγω τροποποιήσεις, είναι το άρθρο 114 ΣΛΕΕ.
- (15) Για να αναπτυχθούν οι απαραίτητες δυνατότητες και η στρατιωτική ετοιμότητα για την αξιόπιστη αποτροπή ένοπλων επιθέσεων και την ενίσχυση της ασφάλειας και της στρατηγικής αυτονομίας της Ένωσης, χρειάζεται σημαντική αύξηση των ευρωπαϊκών αμυντικών επενδύσεων. Με βάση τις προβλέψεις για σταδιακή απορρόφηση, οι επενδύσεις στον τομέα της άμυνας θα μπορούσαν να ανέλθουν σε τουλάχιστον 800 δισεκατομμύρια EUR κατά την επόμενη τετραετία, συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που θα χρηματοδοτηθούν από τα 150 δισεκατομμύρια EUR του μέσου δράσης για την ασφάλεια στην Ευρώπη (SAFE), το οποίο θεσπίστηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2025/1106 του Συμβουλίου⁵. Οι εν λόγω σημαντικές επενδύσεις των κρατών μελών στον τομέα της άμυνας συνεπάγονται τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων ουσιαστικής σημασίας. Προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η αύξηση των δαπανών θα οδηγήσει επίσης σε αύξηση των ικανοτήτων, είναι σκόπιμη η απλούστευση ορισμένων διατάξεων της οδηγίας 2009/81/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁶, που διέπει την προμήθεια έργων, εμπορευμάτων και υπηρεσιών στον τομέα της άμυνας και σε ευαίσθητους τομείς της ασφάλειας, με παράλληλη διατήρηση της εύρυθμης λειτουργίας της ενωσιακής αγοράς στον τομέα της άμυνας. Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέτουν τόσο την ευελιξία για ταχεία αναπλήρωση των αποθεμάτων τους όσο και τη δυνατότητα να το πράττουν με βιώσιμο τρόπο, το οποίο μπορεί να επιτευχθεί καλύτερα με την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της εσωτερικής αγοράς. Με τον εξορθολογισμό των κανόνων για τις αμυντικές προμήθειες στην Ένωση, τα κράτη μέλη αναμένεται να διαθέτουν την απαραίτητη ευελιξία ώστε να ανταποκρίνονται στις αναδυόμενες ανάγκες ασφαλείας, με την παράλληλη προώθηση μιας ανταγωνιστικής και ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής αμυντικής αγοράς που θα υποστηρίξει τις μακροπρόθεσμες αμυντικές δυνατότητές τους.

⁵ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/1106 του Συμβουλίου, της 27ης Μαΐου 2025, για τη θέσπιση του μέσου δράσης για την ασφάλεια στην Ευρώπη (SAFE) μέσω της Ενίσχυσης της Ευρωπαϊκής Αμυντικής Βιομηχανίας (ΕΕ L, 2025/1106, 28.5.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/1106/oj>).

⁶ Οδηγία 2009/81/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/EK και 2004/18/EK (ΕΕ L 216 της 20.8.2009, σ. 76, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj>).

- (16) Για την επίτευξη της απαραίτητης ευελιξίας ανταπόκρισης στις αναδυόμενες ανάγκες ασφαλείας, είναι αναγκαίο να αυξηθούν τα κατώτατα όρια για τη σύναψη των συμβάσεων που καλύπτονται από την οδηγία 2009/81/EK. Η εν λόγω προσαρμογή θα επιτρέψει στα κράτη μέλη να επικεντρώσουν τους πόρους τους στις πλέον κρίσιμες συμβάσεις και να μειώσουν τον διοικητικό φόρτο που συνεπάγονται για τον κλάδο οι μικρότερες διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων, κάτι που θα μπορούσε να συμβάλει στη μείωση της κανονιστικής πολυπλοκότητας και του κόστους που συνδέεται με τις εν λόγω συμβάσεις, προωθώντας παράλληλα τη μεγαλύτερη συμμετοχή των νεοεισερχόμενων στην αγορά, ιδίως των νεοφυών και των επεκτεινόμενων επιχειρήσεων, σε μικρότερες και πιο προσβάσιμες ευκαιρίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων. Ωστόσο, ακόμη και όταν μια σύμβαση δεν φθάνει το κατώτατο όριο, εξακολουθούν να εφαρμόζονται οι γενικές αρχές του ενωσιακού δικαίου για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων, συμπεριλαμβανομένων της διαφάνειας, της απαγόρευσης των διακρίσεων, της ίσης μεταχείρισης και της αναλογικότητας.
- (17) Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να έχουν την ευελιξία να επωφελούνται από όλα τα διαθέσιμα εργαλεία που σχετίζονται με τις δημόσιες συμβάσεις. Προκειμένου να αυξηθούν οι τρόποι με τους οποίους οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να διενεργούν διαδικασίες δημοσίων συμβάσεων, θα πρέπει να προστεθεί η δυνατότητα χρήσης της ανοικτής διαδικασίας και του δυναμικού συστήματος αγορών. Οι εν λόγω δύο διαδικασίες βασίζονται στις διαδικασίες που προβλέπονται στην οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁷. Είναι σημαντικό οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς να χρησιμοποιούν περισσότερα κριτήρια ποιότητας-τιμής, όποτε είναι δυνατόν, όταν χρησιμοποιούν δυναμικό σύστημα αγορών.

⁷ Οδηγία 2014/24/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, σχετικά με τις δημόσιες προμήθειες και την κατάργηση της οδηγίας 2004/18/EK (ΕΕ L 94 της 28.3.2014, σ. 65, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj>).

- (18) Η Ένωση πρέπει να κινητοποιήσει επείγοντως τη συνολική ικανότητά της για καινοτομία και να επενδύσει σημαντικά ποσά για να ανακτήσει το ανταγωνιστικό της πλεονέκτημα προκειμένου να αποτρέψει την τεχνολογική της εξάρτηση. Η οδηγία 2009/81/EK θα πρέπει επίσης να προσαρμοστεί για να υποστηριχθούν περισσότερο οι δημόσιες συμβάσεις καινοτομίας, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι σημαντικές επενδύσεις που πραγματοποιούν τα κράτη μέλη για την ενίσχυση της αμυντικής ετοιμότητάς τους είναι ανθεκτικές στις μελλοντικές εξελίξεις και αποφέρουν μακροπρόθεσμα οφέλη. Με τη διευκόλυνση της σύναψης δημοσίων συμβάσεων για καινοτόμες αμυντικές λύσεις, η Ένωση θα μπορούσε να ενθαρρύνει την ανάπτυξη τεχνολογιών και ικανοτήτων αιχμής, μετασχηματίζοντας τελικά την άμυνα μέσω ανατρεπτικής καινοτομίας και ενισχύοντας την αποτελεσματικότητα και την ανθεκτικότητα των αμυντικών συστημάτων της. Για να υποστηριχθεί περισσότερο η σύναψη δημοσίων συμβάσεων για έρευνα και ανάπτυξη και καινοτόμες λύσεις, θα πρέπει να προστεθεί στην οδηγία 2014/24/ΕΕ μια τροποποιημένη και πιο ευέλικτη διαδικασία σύμπραξης καινοτομίας που βασίζεται στην οδηγία 2009/81/EK.
- (19) Η οδηγία 2009/81/EK προβλέπει ειδικούς κανόνες που εφαρμόζονται σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης οι οποίες προκύπτουν από κρίση, όπως συντομευμένες προθεσμίες για την παραλαβή προσφορών και δυνατότητα χρήσης της διαδικασίας με διαπραγμάτευση χωρίς προηγούμενη δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού. Στο πλαίσιο αυτό, είναι σημαντικό να υπογραμμιστεί ο δυναμικός χαρακτήρας του όρου «κρίση», ώστε να διευκρινιστεί ότι περιλαμβάνει καταστάσεις έκτακτης ανάγκης που προκύπτουν από την εξέλιξη παρατεταμένων καταστάσεων κρίσης, συμπεριλαμβανομένης της εξέλιξης της γεωπολιτικής κατάστασης. Ο ορισμός της κρίσης σύμφωνα με το άρθρο 1 σημείο 10) της οδηγίας 2009/81/EK αναγνωρίζει ότι μια κρίση μπορεί να συνεχιστεί και να εξελιχθεί με την πάροδο του χρόνου, πέραν του επιβλαβούς γεγονότος που την προκάλεσε.

- (20) Υπάρχει ανάγκη για περισσότερες και καλύτερες συνεργατικές επενδύσεις, από την έρευνα έως την ανάπτυξη πολύπλοκων συστημάτων και από την εμπορευματοποίηση έως τις προμήθειες, με σκοπό την ενίσχυση της τεχνολογικής κυριαρχίας της Ένωσης. Οι κοινές προμήθειες από τα κράτη μέλη είναι καίριας σημασίας για τη βελτίωση της αποδοτικότητας, της αποτελεσματικότητας και της διαλειτουργικότητας των αμυντικών δυνατοτήτων και κατ' αυτόν τον τρόπο συμβάλλουν στην ανάπτυξη ισχυρότερης και πιο συνεκτικής ευρωπαϊκής άμυνας. Με βάση την ανακοίνωση της Επιτροπής του 2019 σχετικά με κατευθύνσεις για τις συνεργατικές προμήθειες στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας⁸, είναι αναγκαίο να θεσπιστούν διατάξεις σχετικά με τη συμμετοχή των κρατών μελών σε προγράμματα συνεργασίας βάσει έρευνας και ανάπτυξης μετά το τέλος της φάσης έρευνας και ανάπτυξης για τις μεταγενέστερες φάσεις του κύκλου ζωής του προϊόντος. Επιπλέον, και για την υποστήριξη των μεταγενέστερων φάσεων του κύκλου ζωής των προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας που χρηματοδοτούνται από την Ένωση, είναι αναγκαίο να διευκρινιστεί ότι τα κράτη μέλη μπορούν να επωφεληθούν από την εξαίρεση που προβλέπεται για προγράμματα συνεργασίας βάσει έρευνας και ανάπτυξης υπό τους ίδιους όρους που ισχύουν για έργα που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο προγραμμάτων έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της άμυνας, όπως το ETA. Με αυτόν τον τρόπο παρέχεται η αναγκαία ασφάλεια δικαίου και διασφαλίζεται ότι η ευελιξία που καθίσταται δυνατή μέσω της εξαίρεσης θα συμβάλει στη συνέχιση των έργων του ETA σε ένα πλαίσιο συνεργασίας ακόμη και μετά την ολοκλήρωση της φάσης έρευνας και ανάπτυξης. Αποσαφηνίζεται επίσης ότι τα κράτη μέλη που θα συμμετάσχουν μετά τη φάση έρευνας και ανάπτυξης ως πραγματικοί συμμετέχοντες στο πρόγραμμα συνεργασίας θα ωφεληθούν και αυτά από την εξαίρεση.
- (21) Για την περαιτέρω στήριξη των κοινών προμηθειών και για λόγους ασφάλειας δικαίου, είναι αναγκαίο να τροποποιηθεί η οδηγία 2009/81/EK ώστε να θεσπιστούν κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις στις οποίες συμμετέχουν αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς από διαφορετικά κράτη μέλη.

⁸ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με κατευθύνσεις για τις συνεργατικές προμήθειες στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας (οδηγία 2009/81/EK για τις δημόσιες συμβάσεις στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας) (EE C 157 της 8.5.2019, σ. 1).

- (22) Για να είναι σε θέση να ανταποκρίνονται με ταχύ και συντονισμένο τρόπο στις αναδυόμενες προκλήσεις στον τομέα της ασφάλειας, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς είναι σε θέση να επιτρέπουν σε ομολόγους τους από άλλα κράτη μέλη να προσχωρήσουν σε υφιστάμενη συμφωνία-πλαίσιο κατά τη διάρκεια ισχύος της, ακόμη και αν η συμφωνία-πλαίσιο δεν προβλέπει τέτοια επιλογή, όπως προβλέπεται στον κανονισμό (ΕΕ) 2025/2643 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου⁹. Έτσι βελτιώνεται η αποδοτικότητα, αποτρέπεται η επικάλυψη διαδικασιών και προωθούνται η διασυνοριακή συνεργασία, η διαλειτουργικότητα και οι οικονομίες κλίμακας.
- (23) Προκειμένου να αποκτήσουν τα κράτη μέλη μεγαλύτερη προβλεψιμότητα και σταθερότητα κατά τον σχεδιασμό των αμυντικών προμηθειών τους, είναι αναγκαίο να τροποποιηθούν οι κανόνες που διέπουν τις συμφωνίες-πλαίσια. Προκειμένου να αντικατοπτρίζονται οι ιδιαιτερότητες του τομέα της άμυνας, είναι αναγκαία η παράταση της μέγιστης δυνατής διάρκειας των συμφωνιών-πλαisiών σε 10 έτη, ώστε να έχουν τα κράτη μέλη τη δυνατότητα να δημιουργούν πιο μακροπρόθεσμες εταιρικές σχέσεις με τους φορείς της αμυντικής βιομηχανίας και να σχεδιάζουν τις ανάγκες τους για αμυντικές προμήθειες με μεγαλύτερη βεβαιότητα, ενώ παράλληλα διασφαλίζεται ότι οι κανόνες της Ένωσης για τις αμυντικές προμήθειες παραμένουν ευέλικτοι και προσαρμοσμένοι στις ειδικές ανάγκες του τομέα της άμυνας.

⁹ Κανονισμός (ΕΕ) 2025/2643 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2025, για τη θέσπιση του προγράμματος για την ευρωπαϊκή αμυντική βιομηχανία και πλαισίου μέτρων με σκοπό τη διασφάλιση έγκαιρης διαθεσιμότητας και εφοδιασμού με αμυντικά προϊόντα («κανονισμός EDIP») (ΕΕ L, 2025/2643, 29.12.2025, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2025/2643/oj>).

- (24) Η οδηγία 2009/81/EK θα πρέπει επίσης να αντικατοπτρίζει τη σχετική νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης και να ευθυγραμμίζεται με τις διατάξεις της οδηγίας 2014/24/ΕΕ σχετικά με την τροποποίηση των συμβάσεων. Ειδικότερα, στην οδηγία 2009/81/EK οι κανόνες σχετικά με την τροποποίηση της συμφωνίας-πλαίσιου θα πρέπει να εφαρμόζονται με τον ίδιο τρόπο όπως εφαρμόζονται στην οδηγία 2014/24/ΕΕ.
- (25) Όπου είναι δυνατόν, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς θα πρέπει να διαρθρώνουν συμφωνίες-πλαίσια, δυναμικά συστήματα αγορών και συμπράξεις καινοτομίας κατά τρόπο που να διευκολύνει τη συμμετοχή ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω της χρήσης παρτίδων, αναλογικών κριτηρίων επιλογής και τεχνικών προδιαγραφών που δεν εισάγουν διακρίσεις, όπως η πρόσβαση παρόχων τεχνολογίας διπλής χρήσης και εταιρειών που δραστηριοποιούνται τόσο στον μη στρατιωτικό όσο και στον αμυντικό τομέα, συμπεριλαμβανομένων τοπικών καινοτόμων εταιρειών και φορέων από μικρότερα κράτη μέλη με αναπτυσσόμενες βιομηχανίες.
- (26) Για να περιοριστεί ο διοικητικός φόρτος για τα κράτη μέλη, θα πρέπει να ανασταλούν προσωρινά ορισμένες υποχρεώσεις παροχής στατιστικών στοιχείων που σχετίζονται με τις αμυντικές προμήθειες, ώστε να έχουν τη δυνατότητα οι εθνικές αρχές να επικεντρωθούν στην εφαρμογή των αμυντικών πολιτικών τους και στην αποδοτική χρήση των πόρων τους, χωρίς να διακυβεύονται η διαφάνεια και η λογοδοσία.
- (27) Στον βαθμό που η παρούσα οδηγία τροποποιεί την οδηγία 2009/81/EK η κατάλληλη νομική βάση, όσον αφορά τις εν λόγω τροποποιήσεις, είναι το άρθρο 53 παράγραφος 1, το άρθρο 62 και το άρθρο 114 ΣΛΕΕ.

- (28) Δεδομένου ότι οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, δηλαδή η απλούστευση των κανόνων που εφαρμόζονται στις ενδοενωσιακές μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας και στις συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς, δεν μπορούν να επιτευχθούν επαρκώς από τα κράτη μέλη λόγω του διασυννοριακού χαρακτήρα των μεταφορών και των προμηθειών που συνδέονται με τον τομέα της άμυνας, μπορούν όμως να επιτευχθούν καλύτερα σε επίπεδο Ένωσης, η Ένωση δύναται να λάβει μέτρα σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 5 ΣΕΕ. Σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας όπως διατυπώνεται στο ίδιο άρθρο, η παρούσα οδηγία δεν υπερβαίνει τα αναγκαία όρια για την επίτευξη των στόχων αυτών.
- (29) Ως εκ τούτου, οι οδηγίες 2009/43/EK και 2009/81/EK θα πρέπει να τροποποιηθούν αναλόγως,

ΕΞΕΔΩΣΑΝ ΤΗΝ ΠΑΡΟΥΣΑ ΟΔΗΓΙΑ:

Άρθρο 1
Τροποποιήσεις της οδηγίας 2009/43/EK

Η οδηγία 2009/43/EK τροποποιείται ως εξής:

1) Στο άρθρο 3, προστίθενται τα ακόλουθα σημεία:

«8) «κρίση»: η κρίση όπως ορίζεται στο άρθρο 1 σημείο 10) της οδηγίας 2009/81/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου*·

9) «διαρθρωμένη ενδοενωσιακή βιομηχανική σύμπραξη»: σταθερή και διαρκής συμφωνία συνεργασίας μεταξύ δύο ή περισσότερων οντοτήτων εγκατεστημένων σε διαφορετικά κράτη μέλη, όταν οι οντότητες αυτές αποτελούν μέρος κοινού εταιρικού ομίλου, κοινοπραξίας, κοινής επιχείρησης ή άλλης παρόμοιας διαρθρωμένης οντότητας και συμμετέχουν από κοινού στον σχεδιασμό, την παραγωγή, τη συναρμολόγηση, την προμήθεια, την εμπορία ή την υποστήριξη κύκλου ζωής ενός προϊόντος συνδεδεμένου με τον τομέα της άμυνας.

* Οδηγία 2009/81/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2009, σχετικά με τον συντονισμό των διαδικασιών σύναψης ορισμένων συμβάσεων έργων, προμηθειών και παροχής υπηρεσιών που συνάπτονται από αναθέτουσες αρχές ή αναθέτοντες φορείς στους τομείς της άμυνας και της ασφάλειας καθώς και την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/EK και 2004/18/EK (ΕΕ L 216 της 20.8.2009, σ. 76, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/81/oj>).».

2) Στο άρθρο 4, οι παράγραφοι 2, 3 και 4 αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, τα κράτη μέλη μπορούν να εξαιρούν τις μεταφορές προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας από την υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας που καθορίζεται στην εν λόγω παράγραφο, σε μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

- α) ο προμηθευτής ή ο παραλήπτης είναι κυβερνητικό σώμα ή ανήκει στις ένοπλες δυνάμεις·
- αα) ο αποδέκτης είναι θεσμικό ή άλλο όργανο της Ένωσης ή ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Άμυνας·
- β) η προμήθεια γίνεται από την Ένωση, το ΝΑΤΟ, τον Διεθνή Οργανισμό Ατομικής Ενέργειας (ΔΟΑΕ) ή άλλον διακυβερνητικό οργανισμό για την εκτέλεση των καθηκόντων του·
- βα) ο παραλήπτης και ο προμηθευτής είναι επιχειρήσεις πιστοποιημένες σύμφωνα με το άρθρο 9·
- γ) η μεταφορά είναι αναγκαία για την υλοποίηση προγράμματος εξοπλιστικής συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών, συμπεριλαμβανομένων έργων στο πλαίσιο της μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO), των δομών για τα ευρωπαϊκά προγράμματα εξοπλισμών (SEAP) και των ευρωπαϊκών αμυντικών έργων κοινού ενδιαφέροντος (EDPCI)·
- γα) η μεταφορά είναι αναγκαία για την υλοποίηση έργου που χρηματοδοτείται στο πλαίσιο ενωσιακού αμυντικού βιομηχανικού προγράμματος·
- γβ) η μεταφορά πραγματοποιείται στο πλαίσιο διαρθρωμένης ενδοενωσιακής βιομηχανικής σύμπραξης·

- γγ) η μεταφορά πραγματοποιείται λόγω επείγουσας ανάγκης η οποία προκύπτει από κρίση·
 - γδ) η μεταφορά αποσκοπεί στην παροχή βοήθειας και συνδρομής σύμφωνα με το άρθρο 42 παράγραφος 7 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)·
 - δ) η μεταφορά σχετίζεται με την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας σε περίπτωση καταστροφής ή με δωρεά σε έκτακτη ανάγκη·
 - δα) η μεταφορά συνδέεται με στρατιωτική και αμυντική βοήθεια που απορρέει από δράσεις της Ένωσης διεξαγόμενες σύμφωνα με το άρθρο 28 ΣΕΕ όταν το Συμβούλιο αποφασίζει ομόφωνα, σύμφωνα με το άρθρο 41 παράγραφος 2 ΣΕΕ·
 - ε) η μεταφορά είναι αναγκαία για λόγους επισκευής, συντήρησης, έκθεσης ή επίδειξης ή μετά από αυτές.
3. Ανατίθεται στην Επιτροπή η εξουσία να εκδίδει κατ' εξουσιοδότηση πράξεις για τη συμπλήρωση της παρούσας οδηγίας σύμφωνα με το άρθρο 13α, κατόπιν αιτήματος κράτους μέλους ή με δική της πρωτοβουλία, για την τροποποίηση της παραγράφου 2 του παρόντος άρθρου, για να συμπεριλάβει οποιαδήποτε από τις ακόλουθες πρόσθετες περιπτώσεις:
- α) η μεταφορά πραγματοποιείται υπό συνθήκες που δεν επηρεάζουν τη δημόσια τάξη ή ασφάλεια·
 - β) η υποχρέωση προηγούμενης χορήγησης άδειας έχει γίνει ασύμβατη με τις διεθνείς υποχρεώσεις των κρατών μελών μετά την έκδοση της παρούσας οδηγίας·

γ) η μεταφορά είναι αναγκαία για τη διακυβερνητική συνεργασία, όπως αναφέρεται στο άρθρο 1 παράγραφος 4·

δ) η μεταφορά είναι αναγκαία για την ενδοενωσιακή συνεργασία.

4. Κάθε κράτος μέλος διασφαλίζει ότι οι προμηθευτές που επιθυμούν να μεταφέρουν προϊόντα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας από τα εδάφη τους μπορούν να χρησιμοποιούν γενικές άδειες μεταφοράς, ή να κάνουν αίτηση για συνολικές ή ατομικές άδειες μεταφοράς σύμφωνα με τα άρθρα 5, 6 και 7. Με την επιφύλαξη του άρθρου 8, δεν επιβάλλονται προϋποθέσεις που θα είχαν ως αποτέλεσμα να εμποδίζονται οι προμηθευτές από τη χρήση γενικών αδειών μεταφοράς ή την υποβολή αίτησης για συνολικές ή ατομικές άδειες μεταφοράς, οι οποίες βασίζονται σε κριτήρια που δεν συνδέονται με την ικανότητά τους να εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις τους στους τομείς της μεταφοράς και του ελέγχου των εξαγωγών.».

3) Το άρθρο 5 τροποποιείται ως εξής:

α) η παράγραφος 2 τροποποιείται ως εξής:

i) παρεμβάλλεται το ακόλουθο στοιχείο:

«βα) ο παραλήπτης και ο προμηθευτής είναι επιχειρήσεις πιστοποιημένες σύμφωνα με το άρθρο 9.»·

ii) προστίθενται τα ακόλουθα στοιχεία:

«ε) η δημοσίευση απαιτείται από το άρθρο 5α·

στ) η δημοσίευση απαιτείται από το άρθρο 5β.»·

iii) προστίθεται το ακόλουθο εδάφιο:

«Η γενική άδεια μεταφοράς που αναφέρεται στο στοιχείο βα) του πρώτου εδαφίου εφαρμόζεται τουλάχιστον στα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας προϊόντα τα οποία καλύπτονται από τη γενική άδεια μεταφοράς που αναφέρεται στο στοιχείο β) του πρώτου εδαφίου.»

β) παρεμβάλλεται η ακόλουθη παράγραφος:

«2α. Τα κράτη μέλη προβλέπουν στη νομοθεσία τους τη δυνατότητα θέσπισης γενικών αδειών μεταφοράς διαφορετικών από τις άδειες που αναφέρονται στο άρθρο 5 παράγραφος 2.»

γ) η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Τα κράτη μέλη που συμμετέχουν σε πρόγραμμα διακυβερνητικής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών, όπως τα έργα PESCO, οι SEAP και τα EDPCI, το οποίο αφορά την ανάπτυξη, την παραγωγή και τη χρήση ενός ή περισσότερων προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας, μπορούν να δημοσιεύουν γενική άδεια μεταφοράς για την πραγματοποίηση μεταφορών προς άλλα κράτη μέλη που συμμετέχουν στο εν λόγω πρόγραμμα, οι οποίες είναι απαραίτητες για την εκτέλεση του προγράμματος.»

4) Παρεμβάλλονται τα ακόλουθα άρθρα:

«Άρθρο 5α

Άδειες για μεταφορές αναγκαίες για την υλοποίηση έργων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο ενωσιακών αμυντικών βιομηχανικών προγραμμάτων

1. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν γενικές άδειες μεταφοράς οι οποίες καλύπτουν όλες τις αναγκαίες μεταφορές για την υλοποίηση έργων που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο ενωσιακού αμυντικού βιομηχανικού προγράμματος. Οι εν λόγω άδειες καλύπτουν τα προϊόντα που συνδέονται με τον τομέα της άμυνας, όπως παρατίθενται στο παράρτημα, και ισχύουν μόνο για τις μεταφορές που είναι αναγκαίες για την υλοποίηση συγκεκριμένων έργων.
2. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι το σύστημα χορήγησης αδειών που αναφέρεται στην παράγραφο 1 ισχύει επίσης στις μεταγενέστερες φάσεις του κύκλου ζωής των έργων που πραγματοποιούνται μετά τα στάδια που χρηματοδοτούνται στο πλαίσιο ενωσιακού αμυντικού βιομηχανικού προγράμματος.
3. Τα κράτη μέλη δεν απαιτούν καμία πρόσθετη δέσμευση, όπως έκδοση πιστοποιητικών σχετικά με την τελική χρήση, ή επιβολή περιορισμών στην εξαγωγή προϊόντων συνδεόμενων με τον τομέα της άμυνας, εάν στη συμφωνία χρηματοδότησης ή στη σύμβαση που συνάπτεται στο πλαίσιο ενωσιακού βιομηχανικού προγράμματος περιέχεται δέσμευση ότι τα συνδεόμενα με τον τομέα της άμυνας προϊόντα που σχετίζονται με την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου ή είναι αποτέλεσμα αυτού δεν θα κοινοποιηθούν χωρίς άδεια, παρά μόνο στους συμμετέχοντες στη συμφωνία χρηματοδότησης ή στα μέρη της εν λόγω σύμβασης, στην αρχή χρηματοδότησης ή στην αναθέτουσα αρχή, ή κατά περίπτωση, στην Επιτροπή όταν δεν είναι η χρηματοδοτική ή αναθέτουσα αρχή και στο Ελεγκτικό Συνέδριο, όπως αναφέρεται στην παράγραφο 4.

4. Η συμφωνία ή η σύμβαση χρηματοδότησης μπορεί να καθορίζει τις ρυθμίσεις βάσει των οποίων τα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας προϊόντα που σχετίζονται με την υλοποίηση ενός συγκεκριμένου έργου μπορούν να μεταφερθούν στο Ελεγκτικό Συνέδριο, όταν οι συμμετέχοντες, οι αρχές χρηματοδότησης ή αναθέτουσες αρχές ή, κατά περίπτωση, η Επιτροπή, εφόσον δεν είναι η αρχή χρηματοδότησης ή η αναθέτουσα αρχή, υποχρεούνται εκ του νόμου να το πράξουν.

Άρθρο 5β

Άδειες για μεταφορές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο διαρθρωμένης ενδοενωσιακής βιομηχανικής σύμπραξης

1. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν γενικές άδειες μεταφοράς για μεταφορές που πραγματοποιούνται στο πλαίσιο διαρθρωμένης ενδοενωσιακής βιομηχανικής σύμπραξης.
2. Οι άδειες που αναφέρονται στην παράγραφο 1 ισχύουν επίσης για άυλες μεταφορές λογισμικού και τεχνολογίας.».

5) Στο άρθρο 8, παρεμβάλλεται η ακόλουθη παράγραφος:

«3α. Τα κράτη μέλη διασφαλίζουν την αναλογικότητα κατά την εφαρμογή των διατάξεων του παρόντος άρθρου σε σχέση με τις άυλες μεταφορές λογισμικού και τεχνολογίας και, ιδίως όσον αφορά την παράγραφο 3 στοιχεία β) και γ), αποφεύγουν δυσανάλογες υποχρεώσεις υποβολής εκθέσεων για τους προμηθευτές. ».

6) Το άρθρο 9 τροποποιείται ως εξής:

α) η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Τα κράτη μέλη ορίζουν αρμόδιες αρχές για να διεξάγουν την πιστοποίηση επιχειρήσεων εγκατεστημένων στις επικράτειές τους οι οποίες παραλαμβάνουν ή προμηθεύουν προϊόντα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας, βάσει αδειών που έχουν δημοσιευτεί από κράτη μέλη σύμφωνα με το άρθρο 5 παράγραφος 2 στοιχεία β) και βα).»·

β) η παράγραφος 2 τροποποιείται ως εξής:

i) το εισαγωγικό τμήμα αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Η πιστοποίηση αποδεικνύει την αξιοπιστία της επιχείρησης, ιδίως όσον αφορά την ικανότητά της να συμμορφώνεται με την ενωσιακή και εθνική νομοθεσία για τον έλεγχο των μεταφορών και των εξαγωγών, ιδίως σε σχέση με τα μέτρα δέουσας επιμέλειας για την αξιολόγηση των κινδύνων που σχετίζονται με την εξαγωγή των προϊόντων και τους εξαγωγικούς περιορισμούς των συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας προϊόντων που παραλαμβάνονται στο πλαίσιο άδειας μεταφοράς από άλλο κράτος μέλος. Η αξιοπιστία της παραλήπτριας επιχείρησης εκτιμάται σύμφωνα με τα ακόλουθα κριτήρια:»·

ii) τα στοιχεία α) και β) αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:

«α) αποδεδειγμένη πείρα σε δραστηριότητες αμυντικών μεταφορών και εξαγωγών, λαμβάνοντας ιδίως υπόψη το ιστορικό συμμόρφωσης της επιχείρησης με τους εφαρμοστέους ελέγχους μεταφορών και εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένων των εξαγωγικών περιορισμών, τυχόν αποφάσεων δικαστηρίων επί του θέματος, της τυχόν κατοχής άδειας παραγωγής ή εμπορίας προϊόντων συνδεδεμένων με τον τομέα της άμυνας και της απασχόλησης πεπειραμένου διευθυντικού προσωπικού·

β) σχετική βιομηχανική δραστηριότητα σε προϊόντα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας εντός της Ένωσης»·

iii) το στοιχείο στ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«στ) περιγραφή, προσυπογεγραμμένη από το ανώτερο διευθυντικό στέλεχος που αναφέρεται στο στοιχείο γ), του εσωτερικού προγράμματος συμμόρφωσης ή του συστήματος διαχείρισης των μεταφορών και των εξαγωγών που εφαρμόζει η επιχείρηση. Αυτή η περιγραφή παρέχει λεπτομερή στοιχεία για:

i) τους οργανωτικούς, ανθρώπινους και τεχνικούς πόρους που έχουν διατεθεί στη διαχείριση των μεταφορών και των εξαγωγών·

ii) την αλυσίδα ευθύνης εντός της επιχείρησης·

iii) τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου και υποβολής εκθέσεων, καθώς και τα διορθωτικά μέτρα·

iv) την ευαισθητοποίηση και κατάρτιση του προσωπικού·

- v) τις υλικοτεχνικές και πληροφοριακές διευθετήσεις ασφαλείας·
 - vi) την τήρηση αρχείων και την ιχνηλασιμότητα των μεταφορών και των εξαγωγών· και
 - vii) τη διαδικασία και τις διεργασίες ελέγχου των συναλλαγών.»·
- γ) στην παράγραφο 3, τα στοιχεία β) και γ) αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:
 - «β) την επωνυμία και τη διεύθυνση της επιχείρησης·
 - γ) δήλωση συμμόρφωσης της επιχείρησης με τα κριτήρια που αναφέρονται στην παράγραφο 2· και»·
- δ) η παράγραφος 5 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5. Οι αρμόδιες αρχές παρακολουθούν τουλάχιστον ανά τρία έτη τη συμμόρφωση της επιχείρησης με τα κριτήρια που αναφέρονται στην παράγραφο 2 και με κάθε όρο που επισυνάπτεται στα πιστοποιητικά που αναφέρονται στην παράγραφο 4. Οι επιχειρήσεις κοινοποιούν αμελλητί στις αρμόδιες αρχές τις αλλαγές στην εσωτερική τους οργάνωση ή στις βιομηχανικές ή εμπορικές τους δραστηριότητες σε προϊόντα συνδεδεμένα με τον τομέα της άμυνας. Στις περιπτώσεις αυτές, οι αρμόδιες αρχές μπορούν να αξιολογούν κατά πόσον μια επιχείρηση εξακολουθεί να συμμορφώνεται με τα κριτήρια που αναφέρονται στην παράγραφο 2.»·
- ε) η παράγραφος 8 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«8. Τα κράτη μέλη δημοσιεύουν και επικαιροποιούν τακτικά κατάλογο πιστοποιημένων προμηθευτών και παραληπτών και ενημερώνουν την Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα υπόλοιπα κράτη μέλη σχετικά.

Η Επιτροπή δημοσιοποιεί κεντρικό μητρώο προμηθευτών και παραληπτών πιστοποιημένων από τα κράτη μέλη στον δικτυακό της τόπο.».

7) Το άρθρο 17 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 17

Επανεξέταση και υποβολή εκθέσεων

Έως την 1η Ιανουαρίου 2031, η Επιτροπή επανεξετάζει την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας στο πλαίσιο της βελτίωσης της αμυντικής ετοιμότητας της Ευρώπης έως το 2030, όπως ζητήθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο τον Μάρτιο του 2025 και υποβάλλει σχετική έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Εκτιμά, ειδικότερα, αν και σε ποιον βαθμό έχουν επιτευχθεί οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, μεταξύ άλλων σε σχέση με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και τον στόχο της βελτίωσης της αμυντικής ετοιμότητας της Ευρώπης έως το 2030. Στην έκθεσή της, η Επιτροπή επανεξετάζει, μεταξύ άλλων, την εφαρμογή των άρθρων 5, 5α, 9 έως 12 και 15 και αξιολογεί τον τρόπο με τον οποίον η παρούσα οδηγία έχει ενισχύσει την προμήθεια ευρωπαϊκών προϊόντων άμυνας και ασφάλειας, λαμβάνοντας υπόψη, μεταξύ άλλων, την επιτυχία της συνολικής εντατικοποίησης επί τούτου και την κατάσταση των ΜΜΕ και των επιχειρήσεων μεσαίας κεφαλαιοποίησης. Εφόσον ενδείκνυται, η έκθεση συνοδεύεται από νομοθετική πρόταση.».

Άρθρο 2
Τροποποιήσεις της οδηγίας 2009/81/EK

Η οδηγία 2009/81/EK τροποποιείται ως εξής:

1) Το άρθρο 1 τροποποιείται ως εξής:

α) τα σημεία 15) και 16) αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:

«15) «υποψήφιος»: οικονομικός φορέας που έχει ζητήσει να λάβει πρόσκληση συμμετοχής ή έχει προσκληθεί να συμμετάσχει σε διαδικασία κλειστή ή με διαπραγμάτευση, σε ανταγωνιστικό διάλογο ή σε σύμπραξη καινοτομίας·

16) «προσφέρων»: οικονομικός φορέας που έχει υποβάλει προσφορά · »·

β) παρεμβάλλονται τα ακόλουθα σημεία:

«17α)«κεντρικές δραστηριότητες αγορών»: δραστηριότητες που διεξάγονται με μία από τις παρακάτω μορφές:

α) της απόκτησης προμηθειών και/ή υπηρεσιών που προορίζονται για αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς·

β) της ανάθεσης συμβάσεων ή της σύναψης συμφωνιών-πλαισίων για έργα, προμήθειες ή υπηρεσίες που προορίζονται για αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς·

17β) «επικουρικές δραστηριότητες αγορών»: δραστηριότητες που συνίστανται στην παροχή υποστήριξης σε δραστηριότητες αγορών, ιδίως με τις ακόλουθες μορφές:

- α) τεχνικής υποδομής που παρέχει τη δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές / στους αναθέτοντες φορείς να αναθέτουν συμβάσεις ή να συνάπτουν συμφωνίες-πλαίσια για έργα, προμήθειες ή υπηρεσίες·
- β) συμβουλών σχετικά με τη διεξαγωγή ή τον σχεδιασμό διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων·
- γ) προετοιμασίας και διαχείρισης διαδικασιών σύναψης δημοσίων συμβάσεων εξ ονόματος και για λογαριασμό της οικείας αναθέτουσας αρχής / του οικείου αναθέτοντος φορέα·»·

γ) το σημείο 18) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«18) «κεντρική αρχή αγορών»: αναθέτουσα αρχή / αναθέτων φορέας ή ευρωπαϊκή δημόσια υπηρεσία που παρέχει κεντρικές δραστηριότητες αγορών και, ενδεχομένως, επικουρικές δραστηριότητες αγορών· »·

δ) παρεμβάλλεται το ακόλουθο σημείο:

«18α)«ανοικτή διαδικασία»: διαδικασία στο πλαίσιο της οποίας κάθε ενδιαφερόμενος οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει προσφορά ανταποκρινόμενος σε προκήρυξη διαγωνισμού·»·

ε) παρεμβάλλεται το ακόλουθο σημείο:

«21α)«δυναμικό σύστημα αγορών»: εξ ολοκλήρου ηλεκτρονική διαδικασία για αγορές τρέχουσας χρήσης των οποίων τα χαρακτηριστικά, όπως είναι γενικώς διαθέσιμα στην αγορά, ικανοποιούν τις απαιτήσεις της αναθέτουσας αρχής / του αναθέτοντος φορέα.»

στ) προστίθεται το ακόλουθο σημείο:

«29) «συντήρηση»: όλα τα μέτρα που λαμβάνονται για τη διασφάλιση της ετοιμότητας και της επιχειρησιακής ικανότητας στρατιωτικού ή ευαίσθητου εξοπλισμού, ιδίως για τη διατήρηση ή την αποκατάσταση του εξοπλισμού σε καθορισμένες συνθήκες έως το τέλος της χρήσης του, συμπεριλαμβανομένων των μέτρων για την επιχειρησιακή ετοιμότητα, τη μεγάλη διάρκεια ζωής και τις αναβαθμίσεις, την προσαρμογή και την εξειδίκευση, την επιθεώρηση, τη γενική επισκευή, τη δοκιμή, τη συντήρηση, τις τροποποιήσεις, την ταξινόμηση του προϊόντος ως προς τη λειτουργική ετοιμότητα, την επισκευή, την επανάκτηση, την ανακατασκευή, την αποκατάσταση, τη διάσωση και την αφαίρεση και επαναχρησιμοποίηση εξαρτημάτων (κανιβαλισμός).».

2) Το άρθρο 8 τροποποιείται ως εξής:

α) στο στοιχείο α), το ποσό «432 000 EUR» αντικαθίσταται από το ποσό «2 000 000 EUR».

β) στο στοιχείο β), το ποσό «5 404 000 EUR» αντικαθίσταται από το ποσό «10 000 000 EUR».

3) Το άρθρο 9 τροποποιείται ως εξής:

α) ο τίτλος αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Μέθοδοι υπολογισμού της εκτιμώμενης αξίας των δημοσίων συμβάσεων»·

β) η παράγραφος 5 τροποποιείται ως εξής:

i) στο στοιχείο α), το ποσό «80 000 EUR» αντικαθίσταται από το ποσό «360 000 EUR», και το ποσό «1 000 000 EUR» αντικαθίσταται από το ποσό «1 800 000 EUR»·

ii) στο στοιχείο β), το ποσό «80 000 EUR» αντικαθίσταται από το ποσό «360 000 EUR»·

γ) η παράγραφος 9 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«9. Για τις συμφωνίες-πλαίσια και για τα δυναμικά συστήματα αγορών, η εκτιμώμενη αξία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι η μέγιστη εκτιμώμενη αξία, χωρίς ΦΠΑ, του συνόλου των συμβάσεων που προβλέπονται για τη συνολική διάρκεια της συμφωνίας-πλαισίου ή του δυναμικού συστήματος αγορών.»·

δ) προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«10. Στην περίπτωση συμπράξεων καινοτομίας, η αξία που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι η μέγιστη εκτιμώμενη αξία, χωρίς ΦΠΑ, των δραστηριοτήτων έρευνας και ανάπτυξης που θα λάβουν χώρα σε όλα τα στάδια της προβλεπόμενης σύμπραξης, καθώς και των προμηθειών, των υπηρεσιών ή των έργων που θα αναπτυχθούν και θα παρασχεθούν κατά τη λήξη της προβλεπόμενης σύμπραξης.».

- 4) Το άρθρο 10 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 10

Συμβάσεις και συμφωνίες-πλαίσια που συνάπτονται από κεντρικές αρχές αγορών

1. Τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να αποκτούν έργα, προμήθειες και/ή υπηρεσίες από κεντρική αρχή αγορών ή μέσω αυτής.

Τα κράτη μέλη μπορούν επίσης να προβλέπουν ότι οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να αποκτούν έργα, προμήθειες και υπηρεσίες χρησιμοποιώντας συμβάσεις που ανατίθενται από κεντρική αρχή αγορών, χρησιμοποιώντας δυναμικά συστήματα αγορών που διαχειρίζεται κεντρική αρχή αγορών, ή, στον βαθμό που καθορίζεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο, χρησιμοποιώντας συμφωνία-πλαίσιο που συνάπτεται από κεντρική αρχή αγορών προσφέρονσα την κεντρική δραστηριότητα αγορών. Όταν ένα δυναμικό σύστημα αγορών, το οποίο χειρίζεται μια κεντρική αρχή αγορών, μπορεί να χρησιμοποιείται από λοιπές αναθέτουσες αρχές / λοιπούς αναθέτοντες φορείς, αυτό αναφέρεται στην προκήρυξη διαγωνισμού με την οποία εισάγεται το εν λόγω δυναμικό σύστημα αγορών.

Σε σχέση με το πρώτο και δεύτερο εδάφιο, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν ότι ορισμένες διαδικασίες σύναψης συμβάσεων πραγματοποιούνται με προσφυγή σε κεντρικές αρχές αγορών ή σε μία ή περισσότερες συγκεκριμένες κεντρικές αρχές αγορών.

2. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς που αποκτούν έργα, προμήθειες και/ή υπηρεσίες από κεντρική αρχή αγορών ή μέσω αυτής θεωρείται ότι έχουν συμμορφωθεί προς την παρούσα οδηγία, εφόσον:
- α) η κεντρική αρχή αγορών έχει συμμορφωθεί προς αυτή, ή
 - β) όταν η κεντρική αρχή αγορών δεν είναι αναθέτουσα αρχή / αναθέτων φορέας, οι κανόνες ανάθεσης σύμβασης τους οποίους εφαρμόζει συμμορφώνονται προς την παρούσα οδηγία και οι συμβάσεις που συνάπτονται μπορεί να υπόκεινται σε αποδοτικές διαδικασίες προσφυγής συγκρίσιμες προς εκείνες που προβλέπονται στον τίτλο IV.

Επιπλέον, μια αναθέτουσα αρχή / ένας αναθέτων φορέας θεωρείται ότι έχει επίσης εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της/του δυνάμει της παρούσας οδηγίας όταν αποκτά έργα, προμήθειες ή υπηρεσίες χρησιμοποιώντας συμβάσεις που ανατίθενται από την κεντρική αρχή αγορών, χρησιμοποιώντας δυναμικά συστήματα αγορών που διαχειρίζεται η κεντρική αρχή αγορών, ή, στον βαθμό που καθορίζεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο, χρησιμοποιώντας συμφωνία-πλαίσιο που συνάπτεται από την κεντρική αρχή αγορών.

Ωστόσο, η σχετική αναθέτουσα αρχή / ο σχετικός αναθέτων φορέας είναι υπεύθυνη/υπεύθυνος για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων δυνάμει της παρούσας οδηγίας όσον αφορά τα μέρη που διεξάγονται από την ίδια / τον ίδιο, συγκεκριμένα:

- α) την ανάθεση σύμβασης στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών το οποίο διαχειρίζεται κεντρική αρχή αγορών·

β) τη διεξαγωγή νέου διαγωνισμού βάσει συμφωνίας-πλαίσιου που έχει συναφθεί από κεντρική αρχή αγορών·

γ) κατ' εφαρμογή του άρθρου 29 παράγραφος 4, τον προσδιορισμό του συμβαλλομένου στη συμφωνία-πλαίσιο οικονομικού φορέα που θα εκτελέσει συγκεκριμένο καθήκον στο πλαίσιο συμφωνίας-πλαίσιου η οποία έχει συναφθεί από κεντρική αρχή αγορών.

3. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν, χωρίς να εφαρμόζουν τις διαδικασίες της παρούσας οδηγίας, να αναθέτουν σύμβαση υπηρεσιών για την παροχή υπηρεσιών κεντρικών δραστηριοτήτων αγορών σε κεντρική αρχή αγορών.

Αυτές οι συμβάσεις υπηρεσιών μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν την παροχή επικουρικών δραστηριοτήτων αγορών.».

5) Παρεμβάλλονται τα ακόλουθα άρθρα:

«Άρθρο 10α

Διαδικασίες σύναψης συμβάσεων που αφορούν αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς από διαφορετικά κράτη μέλη

1. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς από διαφορετικά κράτη μέλη μπορούν να ενεργούν από κοινού για την ανάθεση συμβάσεων σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς δεν χρησιμοποιούν τις διατάξεις του παρόντος άρθρου με σκοπό την αποφυγή της εφαρμογής αναγκαστικών διατάξεων του δημοσίου δικαίου σύμφωνα με το ενωσιακό δίκαιο στις οποίες υπόκεινται στο κράτος μέλος τους.

2. Τα κράτη μέλη δεν απαγορεύουν στις αναθέτουσες αρχές / στους αναθέτοντες φορείς να χρησιμοποιούν κεντρικές δραστηριότητες αγορών που προσφέρονται από κεντρικές αρχές αγορών εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος ή να προσφέρουν κεντρικές δραστηριότητες αγορών σε αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς που είναι εγκατεστημένες/-οι σε άλλο κράτος μέλος.

Όσον αφορά κεντρικές δραστηριότητες αγορών που προσφέρονται από κεντρική αρχή αγορών εγκατεστημένη σε κράτος μέλος διαφορετικό από εκείνο της αναθέτουσας αρχής / του αναθέτοντος φορέα, τα κράτη μέλη μπορούν να προσδιορίζουν ότι οι δικές τους αναθέτουσες αρχές / οι δικοί τους αναθέτοντες φορείς μπορούν να χρησιμοποιούν μόνο τις κεντρικές δραστηριότητες αγορών κατά τα οριζόμενα στο άρθρο 1 σημείο 17α) στοιχείο α) ή β).

3. Η παροχή των κεντρικών δραστηριοτήτων αγορών από κεντρική αρχή αγορών εγκατεστημένη σε άλλο κράτος μέλος πραγματοποιείται σύμφωνα με τις εθνικές διατάξεις του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη η κεντρική αρχή αγορών. Αυτό δεν ισχύει για τις ευρωπαϊκές δημόσιες υπηρεσίες.

Οι εθνικές διατάξεις του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη η κεντρική αρχή αγορών εφαρμόζονται επίσης:

- α) στην ανάθεση σύμβασης στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών·
- β) στη διεξαγωγή νέου διαγωνισμού στο πλαίσιο συμφωνίας-πλαισίου· και
- γ) στον προσδιορισμό του οικονομικού φορέα που είναι συμβαλλόμενο μέρος της συμφωνίας-πλαισίου και ο οποίος θα εκτελέσει ένα συγκεκριμένο καθήκον σε περίπτωση συμφωνίας-πλαισίου με περισσότερους του ενός οικονομικούς φορείς χωρίς τη διεξαγωγή νέου διαγωνισμού.

4. Περισσότερες της μίας αναθέτουσες αρχές / περισσότεροι του ενός αναθέτοντες φορείς από διαφορετικά κράτη μέλη μπορούν από κοινού να αναθέτουν σύμβαση, να συνάπτουν συμφωνία-πλαίσιο ή να λειτουργούν δυναμικό σύστημα αγορών. Μπορούν επίσης, στον βαθμό που καθορίζεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 δεύτερο εδάφιο, να αναθέτουν συμβάσεις βάσει της συμφωνίας-πλαισίου ή του δυναμικού συστήματος αγορών.

Εκτός αν τα αναγκαία στοιχεία ρυθμίζονται από διεθνή συμφωνία μεταξύ των οικείων κρατών μελών, οι συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές / συμμετέχοντες αναθέτοντες φορείς συνάπτουν συμφωνία όπου προσδιορίζονται τα εξής:

- α) οι ευθύνες των μερών και οι σχετικές εφαρμοστέες εθνικές διατάξεις·
- β) η εσωτερική οργάνωση της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, συμπεριλαμβανομένων της διαχείρισης της διαδικασίας, της κατανομής των έργων, προμηθειών ή υπηρεσιών που πρόκειται να αποκτηθούν, και της σύναψης των συμβάσεων.

Μια συμμετέχουσα αναθέτουσα αρχή / ένας συμμετέχων αναθέτων φορέας θεωρείται ότι έχει εκπληρώσει τις υποχρεώσεις της/του δυνάμει της παρούσας οδηγίας όταν αποκτά έργα, προμήθειες ή υπηρεσίες από την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα που είναι υπεύθυνη/-ος για τη διαδικασία σύναψης σύμβασης. Για τον προσδιορισμό των ευθυνών και του εφαρμοστέου εθνικού δικαίου σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο στοιχείο α), οι συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές / συμμετέχοντες αναθέτοντες φορείς μπορούν να αναθέτουν συγκεκριμένες ευθύνες μεταξύ τους και να καθορίζουν τις εφαρμοστέες διατάξεις του εθνικού δικαίου οποιουδήποτε από τα αντίστοιχα κράτη μέλη τους. Η ανάθεση ευθυνών και το εφαρμοστέο εθνικό δίκαιο αναφέρονται στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης για τις από κοινού ανατιθέμενες συμβάσεις.

5. Σε περίπτωση που αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς από διαφορετικά κράτη μέλη έχουν συστήσει κοινή οντότητα που ιδρύεται βάσει της νομοθεσίας της Ένωσης, οι συμμετέχουσες αναθέτουσες αρχές / συμμετέχοντες αναθέτοντες φορείς συμφωνούν, μέσω απόφασης του αρμοδίου οργάνου της κοινής οντότητας, επί των εφαρμοστέων εθνικών κανόνων περί δημοσίων συμβάσεων ενός από τα ακόλουθα κράτη μέλη:

α) επί των εθνικών διατάξεων του κράτους μέλους όπου έχει την έδρα της η κοινή οντότητα·

β) επί των εθνικών διατάξεων του κράτους μέλους όπου διεξάγει τις δραστηριότητές της η κοινή οντότητα.

Η συμφωνία που αναφέρεται στο πρώτο εδάφιο μπορεί είτε να εφαρμόζεται για αόριστο χρονικό διάστημα, όταν καθορίζεται στη συστατική πράξη της κοινής οντότητας, είτε να περιορίζεται σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, σε ορισμένα είδη συμβάσεων ή σε μία ή περισσότερες μεμονωμένες αναθέσεις συμβάσεων.

Άρθρο 10β

Περιστασιακές από κοινού προμήθειες

1. Δύο ή περισσότερες αναθέτουσες αρχές / περισσότεροι αναθέτοντες φορείς μπορούν να συμφωνούν να εκτελούν ορισμένες ειδικές προμήθειες από κοινού.

2. Στις περιπτώσεις όπου μια διαδικασία προμήθειας εκτελείται εξ ολοκλήρου από κοινού εξ ονόματος και για λογαριασμό όλων των οικείων αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων, οι εν λόγω αρχές/φορείς φέρουν από κοινού ευθύνη για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων που προκύπτουν από την παρούσα οδηγία. Τούτο ισχύει και σε περιπτώσεις όπου τη διαδικασία διαχειρίζεται μία αναθέτουσα αρχή / ένας αναθέτων φορέας, ενεργώντας τόσο για δικό της/του λογαριασμό όσο και για λογαριασμό των λοιπών αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων.

Αν η διεξαγωγή των διαδικασιών προμήθειας δεν πραγματοποιείται στο σύνολό της εξ ονόματος και για λογαριασμό των ενδιαφερομένων αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων, οι αρχές/φορείς φέρουν από κοινού ευθύνη μόνο για τα μέρη εκείνα που εκτελούνται από κοινού. Κάθε αναθέτουσα αρχή / αναθέτων φορέας φέρει την αποκλειστική ευθύνη για την εκπλήρωση των υποχρεώσεων της/του σύμφωνα με την παρούσα οδηγία για τα μέρη που αναλαμβάνει ιδίω ονόματι και για δικό της/του λογαριασμό.».

- 6) Στο άρθρο 13, τα στοιχεία γ) και δ) αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:

«γ) στις συμβάσεις που ανατίθενται στο πλαίσιο προγράμματος συνεργασίας βάσει έρευνας και ανάπτυξης, που εκτελούνται από κοινού από τουλάχιστον δύο κράτη μέλη για την ανάπτυξη νέου προϊόντος ή την αναβάθμιση που οδηγεί σε ουσιαστικές αλλαγές ή ουσιαστικές βελτιώσεις υφιστάμενου προϊόντος και, κατά περίπτωση, τις μεταγενέστερες φάσεις για το σύνολο ή για μέρος του κύκλου ζωής του προϊόντος αυτού.

Όταν ένα κράτος μέλος καθίσταται πλήρες μέλος προγράμματος συνεργασίας μετά την ολοκλήρωση της φάσης έρευνας και ανάπτυξης του εν λόγω προγράμματος, για τις μεταγενέστερες φάσεις του κύκλου ζωής του προϊόντος, το παρόν άρθρο εφαρμόζεται στο κράτος μέλος που συμμετέχει στο πρόγραμμα. Ένα έργο έρευνας και ανάπτυξης που τελεί υπό τη διαχείριση θεσμικών οργάνων ή οργανισμών της Ένωσης, υλοποιείται σύμφωνα με τους ενωσιακούς κανόνες και χρηματοδοτείται από τον προϋπολογισμό της Ένωσης, αποτελεί πρόγραμμα συνεργασίας που εκτελείται από κοινού από τουλάχιστον δύο κράτη μέλη και μπορεί να συνεχιστεί για τις φάσεις μετά τη φάση έρευνας και ανάπτυξης και, στην περίπτωση αυτή, οι συμβάσεις που ανατίθενται στο πλαίσιο του προγράμματος παρακολούθησης μπορούν επίσης να εξαιρεθούν δυνάμει του παρόντος άρθρου.

- δ) στις συμβάσεις που έχουν συναφθεί σε τρίτη χώρα, περιλαμβανομένων των μη στρατιωτικών αγορών που διενεργούνται όταν δυνάμεις αναπτύσσονται ή εκπαιδεύονται εκτός του εδάφους της Ένωσης, όταν οι ανάγκες των επιχειρήσεων απαιτούν οι συμβάσεις αυτές να συναφθούν με οικονομικούς φορείς που ευρίσκονται στην περιοχή των επιχειρήσεων».

- 7) Στο άρθρο 25, το δεύτερο και το τρίτο εδάφιο αντικαθίστανται από το ακόλουθο κείμενο:

«Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να επιλέγουν να αναθέτουν συμβάσεις χρησιμοποιώντας την ανοικτή διαδικασία, την κλειστή διαδικασία ή τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού.

Στις περιπτώσεις που προβλέπονται στο άρθρο 27 ή 27α, μπορούν να αναθέτουν συμβάσεις μέσω ανταγωνιστικού διαλόγου ή σύμπραξης καινοτομίας.».

8) Στο άρθρο 27, η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Για ιδιαίτερα περίπλοκες συμβάσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να αποφασίζουν ότι, αν οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς θεωρούν πως η χρησιμοποίηση της ανοικτής διαδικασίας, της κλειστής διαδικασίας ή της διαδικασίας διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού δεν θα τους παράσχει τη δυνατότητα ανάθεσης της σύμβασης, οι εν λόγω αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να κάνουν χρήση του ανταγωνιστικού διαλόγου σύμφωνα με το παρόν άρθρο.

Η ανάθεση της σύμβασης πραγματοποιείται αποκλειστικά με βάση το κριτήριο ανάθεσης της πλέον συμφέρουσας από οικονομική άποψη προσφοράς.».

9) Παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο:

«Άρθρο 27α

Σύμπραξη καινοτομίας

1. Οποιοσδήποτε οικονομικός φορέας μπορεί να υποβάλει αίτηση συμμετοχής σε σύμπραξη καινοτομίας έπειτα από προκήρυξη σύμβασης, παρέχοντας τις πληροφορίες για την ποιοτική επιλογή που ζητούνται από την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα.

Στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας προσδιορίζει την ανάγκη καινοτόμου προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου που δεν μπορεί να ικανοποιηθεί με την αγορά προϊόντων, υπηρεσιών ή έργων που διατίθενται ήδη στην αγορά και αναφέρει τα στοιχεία της εν λόγω περιγραφής που αφορούν ελάχιστες απαιτήσεις τις οποίες πρέπει να πληρούν όλες οι προσφορές. Οι παρεχόμενες πληροφορίες είναι επαρκώς ακριβείς ώστε οι οικονομικοί φορείς να μπορούν να αντιλαμβάνονται τη φύση και το αντικείμενο της απαιτούμενης λύσης και να αποφασίζουν αν θα υποβάλουν αίτηση συμμετοχής στη διαδικασία.

Η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας μπορεί να αποφασίσει να συγκροτήσει τη σύμπραξη καινοτομίας με έναν ή περισσότερους εταίρους που εκτελούν χωριστές δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης.

Η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής είναι 30 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης της σύμβασης. Η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας αξιολογεί τις πληροφορίες που παρέχουν οι οικονομικοί φορείς και καλεί τους κατάλληλους υποψηφίους να συμμετάσχουν στη διαδικασία. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να περιορίζουν τον αριθμό των κατάλληλων υποψηφίων που θα κληθούν να συμμετάσχουν στη διαδικασία. Οι συμβάσεις ανατίθενται αποκλειστικά βάσει του κριτηρίου ανάθεσης της πλέον συμφέρουσας από πλευράς σχέσης τιμής-ποιότητας προσφοράς, σύμφωνα με το άρθρο 47.

2. Η σύμπραξη καινοτομίας στοχεύει στην ανάπτυξη καινοτόμου προϊόντος, υπηρεσίας ή έργου και στην επακόλουθη αγορά των προμηθειών, υπηρεσιών ή έργων που προκύπτουν, υπό την προϋπόθεση ότι ανταποκρίνονται στα επίπεδα επιδόσεων και μέγιστου κόστους που έχουν συμφωνηθεί μεταξύ αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων και συμμετεχόντων.

Η σύμπραξη καινοτομίας είναι οργανωμένη σε διαδοχικές φάσεις σύμφωνα με τα διαδοχικά βήματα της διαδικασίας έρευνας και καινοτομίας, η οποία μπορεί να περιλαμβάνει την παρασκευή των προϊόντων, την παροχή των υπηρεσιών ή την ολοκλήρωση των έργων. Η σύμπραξη καινοτομίας ορίζει ενδιάμεσους στόχους που πρέπει να επιτευχθούν από τους εταίρους και προβλέπει την καταβολή της αμοιβής σε κατάλληλες δόσεις.

Με βάση τους ανωτέρω στόχους, η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας μπορεί να αποφασίσει έπειτα από κάθε φάση να λύσει τη σύμπραξη καινοτομίας ή, σε περίπτωση σύμπραξης καινοτομίας με περισσότερους από έναν εταίρους, να περιορίσει τον αριθμό των εταίρων καταγγέλλοντας επιμέρους συμβάσεις, εφόσον η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας έχει αναφέρει στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης τις δυνατότητες αυτές και τους όρους χρήσης τους.

3. Εκτός εάν το παρόν άρθρο ορίζει άλλως, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς διαπραγματεύονται με τους προσφέροντες τις αρχικές και όλες τις επακόλουθες προσφορές που υποβάλλουν, εξαιρουμένης της τελικής προσφοράς, με σκοπό τη βελτίωση του περιεχομένου τους.

Οι ελάχιστες απαιτήσεις και τα κριτήρια ανάθεσης δεν υπόκεινται σε διαπραγματεύσεις.

4. Κατά τη διάρκεια της διαπραγμάτευσης οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μεριμνούν για την ίση μεταχείριση όλων των προσφερόντων και για τον θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ τους. Για τον σκοπό αυτόν, δεν παρέχουν κατά τρόπο που να εισάγει διακρίσεις πληροφορίες που ενδέχεται να ευνοούν ορισμένους προσφέροντες έναντι άλλων. Ενημερώνουν όλους τους προσφέροντες των οποίων οι προσφορές δεν έχουν αποκλειστεί, σύμφωνα με την παράγραφο 5, γραπτώς για τυχόν αλλαγές των τεχνικών προδιαγραφών ή άλλων εγγράφων της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Μετά τις εν λόγω αλλαγές, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς παρέχουν επαρκές χρονικό διάστημα στους προσφέροντες ώστε να τροποποιήσουν και να υποβάλουν εκ νέου τροποποιημένες προσφορές, κατά περίπτωση.

Σύμφωνα με το άρθρο 6, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς δεν αποκαλύπτουν στους λοιπούς συμμετέχοντες εμπιστευτικές πληροφορίες που έχουν διαβιβαστεί από υποψήφιο ή προσφέροντα που συμμετέχει στις διαπραγματεύσεις, χωρίς τη συναίνεσή του. Η εν λόγω συναίνεση δεν λαμβάνει τη μορφή γενικής παραίτησης, αλλά παρέχεται σχετικά με τη σκοπούμενη γνωστοποίηση ειδικών πληροφοριών.

5. Οι διαπραγματεύσεις κατά τις διαδικασίες σύμπραξης καινοτομίας είναι δυνατό να διεξάγονται σε διαδοχικές φάσεις, ούτως ώστε να μειώνεται ο αριθμός των προς διαπραγμάτευση προσφορών με την εφαρμογή των κριτηρίων ανάθεσης που ορίζονται στην προκήρυξη της σύμβασης, στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος ή στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας αναφέρει αν θα κάνει χρήση της δυνατότητας αυτής στην προκήρυξη της σύμβασης, στην πρόσκληση επιβεβαίωσης ενδιαφέροντος ή στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης. Πριν από το τέλος μιας φάσης που είναι σε εξέλιξη, η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας μπορεί να προσδιορίσει τα κριτήρια ανάθεσης και το μέγιστο κόστος που θα ληφθούν υπόψη για την επιλογή των προσφορών που θα συμμετάσχουν στην επόμενη φάση. Τα εν λόγω κριτήρια ανάθεσης και το μέγιστο κόστος είναι ανάλογα προς τα αναμενόμενα αποτελέσματα της φάσης που είναι σε εξέλιξη και τους στόχους της σύμπραξης καινοτομίας. Όταν ένας προσφέρων που αποκλείστηκε σε προηγούμενη φάση καταστεί επιλέξιμος για την επόμενη φάση ως επακόλουθο των συγκεκριμένων κριτηρίων ανάθεσης και του μέγιστου κόστους, ο εν λόγω προσφέρων καλείται να συμμετάσχει στην επόμενη φάση.
6. Κατά την επιλογή των υποψηφίων, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς εφαρμόζουν ιδίως τα κριτήρια που σχετίζονται με την ικανότητα των υποψηφίων στο πεδίο της έρευνας και της ανάπτυξης, καθώς και με την ικανότητά τους όσον αφορά την ανάπτυξη και την υλοποίηση καινοτόμων λύσεων.

Μόνον οι οικονομικοί φορείς που προσκαλούνται από την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα, κατόπιν της αξιολόγησης των ζητούμενων πληροφοριών, μπορούν να υποβάλλουν έργα έρευνας και καινοτομίας για την κάλυψη των αναγκών που έχουν προσδιοριστεί από την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα και δεν είναι δυνατό να καλυφθούν από τις υφιστάμενες λύσεις.

Στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης, η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας ορίζει τις ρυθμίσεις που εφαρμόζονται στα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Σε περίπτωση σύμπραξης καινοτομίας με περισσότερους από έναν εταίρους, η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας, σύμφωνα με το άρθρο 6, δεν αποκαλύπτει στους λοιπούς εταίρους λύσεις που προτείνονται από εταίρο ή άλλες εμπιστευτικές πληροφορίες που διαβιβάζονται από αυτόν στο πλαίσιο της σύμπραξης χωρίς τη συναίνεσή του. Η εν λόγω συναίνεση δεν λαμβάνει τη μορφή γενικής παραίτησης, αλλά παρέχεται σχετικά με τη σκοπούμενη γνωστοποίηση ειδικών πληροφοριών.

7. Η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας μεριμνά ώστε η δομή της σύμπραξης, και ιδίως η διάρκεια και η αξία των διαφόρων φάσεων, να ανταποκρίνονται στον βαθμό καινοτομίας της προτεινόμενης λύσης και στη σειρά των δραστηριοτήτων έρευνας και καινοτομίας που απαιτούνται για την ανάπτυξη καινοτόμου λύσης η οποία δεν διατίθεται ακόμη στην αγορά. Η εκτιμώμενη αξία των προμηθειών, υπηρεσιών ή έργων δεν είναι δυσανάλογη σε σχέση με την επένδυση που απαιτείται για την ανάπτυξή τους.».

10) Το άρθρο 28 τροποποιείται ως εξής:

α) το σημείο 1) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1) Για συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών:

- α) αν, ύστερα από ανοικτή διαδικασία, κλειστή διαδικασία, διαδικασία διαπραγμάτευσης με προηγούμενη δημοσίευση της προκήρυξης διαγωνισμού, ανταγωνιστικό διάλογο ή σύμπραξη καινοτομίας, δεν υποβλήθηκε καμία προσφορά ή καμία από τις υποβληθείσες προσφορές δεν είναι κατάλληλη, ή αν δεν υπάρχει κανείς υποψήφιος, εφόσον δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς οι αρχικοί όροι της σύμβασης και με την προϋπόθεση ότι διαβιβάζεται σχετική έκθεση στην Επιτροπή, εφόσον το ζητήσει·
- β) σε περίπτωση μη κανονικών προσφορών ή κατάθεσης προσφορών που είναι απαράδεκτες σύμφωνα με εθνικές διατάξεις συμβατές προς τα άρθρα 5, 19, 21 έως 24 και το κεφάλαιο VII του τίτλου II, έπειτα από ανοικτή διαδικασία, κλειστή διαδικασία, διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, ανταγωνιστικό διάλογο ή σύμπραξη καινοτομίας, στον βαθμό που:
 - i) οι αρχικοί όροι της σύμβασης δεν έχουν τροποποιηθεί ουσιωδώς, και

- ii) περιλαμβάνουν στη διαδικασία διαπραγμάτευσης όλους, και μόνο, τους προσφέροντες οι οποίοι πληρούν τα κριτήρια των άρθρων 39 έως 46 και οι οποίοι, κατά την προηγηθείσα ανοικτή διαδικασία, κλειστή διαδικασία, τον προηγηθέντα ανταγωνιστικό διάλογο ή την προηγηθείσα σύμπραξη καινοτομίας, είχαν υποβάλει προσφορές σύμφωνες προς τις τυπικές απαιτήσεις της διαδικασίας υποβολής προσφορών·
- γ) όταν, λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε κρίση, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για την ανοικτή διαδικασία, την κλειστή διαδικασία και τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, καθώς και των συντομευμένων προθεσμιών που αναφέρονται στο άρθρο 33 παράγραφος 7. Αυτό μπορεί να εφαρμόζεται, για παράδειγμα, στις περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 23 δεύτερο εδάφιο στοιχείο δ)·
- δ) στο μέτρο που είναι απολύτως απαραίτητο, εάν λόγω κατεπείγουσας ανάγκης οφειλόμενης σε γεγονότα απρόβλεπτα για τις εν λόγω αναθέτουσες αρχές / τους αναθέτοντες φορείς, δεν είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών που προβλέπονται για την ανοικτή διαδικασία, την κλειστή διαδικασία ή τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, καθώς και των συντομευμένων προθεσμιών που αναφέρονται στο άρθρο 33 παράγραφος 7. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς για την αιτιολόγηση της κατεπείγουσας ανάγκης δεν πρέπει σε καμία περίπτωση να απορρέουν από δική τους ευθύνη·

ε) αν, για λόγους τεχνικούς ή σχετικούς με την προστασία αποκλειστικών δικαιωμάτων, η σύμβαση μπορεί να ανατεθεί μόνο σε συγκεκριμένο οικονομικό φορέα.»

β) το σημείο 4) στοιχείο β) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«β) για νέα έργα ή υπηρεσίες που συνίστανται στην επανάληψη παρομοίων έργων ή υπηρεσιών που ανατέθηκαν στον οικονομικό φορέα ανάδοχο της αρχικής σύμβασης από τις ίδιες αναθέτουσες αρχές / τους ίδιους αναθέτοντες φορείς, υπό την προϋπόθεση ότι τα εν λόγω έργα ή υπηρεσίες είναι σύμφωνα με βασικό έργο το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο της αρχικής σύμβασης που ανατέθηκε σύμφωνα με την ανοικτή διαδικασία, την κλειστή διαδικασία, τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, ανταγωνιστικό διάλογο ή σύμπραξη καινοτομίας.

Η δυνατότητα χρήσης της εν λόγω διαδικασίας επισημαίνεται ήδη κατά την προκήρυξη διαγωνισμού για το πρώτο έργο και το συνολικό εκτιμώμενο κόστος για τα επόμενα έργα ή υπηρεσίες λαμβάνεται υπόψη από τις αναθέτουσες αρχές / τους αναθέτοντες φορείς κατά την εφαρμογή του άρθρου 8.

Χρήση της διαδικασίας αυτής μπορεί να γίνεται μόνο για επτά έτη μετά τη σύναψη της αρχικής σύμβασης, εκτός εξαιρετικών περιπτώσεων που προσδιορίζονται λαμβανομένης υπόψη της αναμενόμενης διάρκειας κύκλου ζωής οποιωνδήποτε παραδιδόμενων ειδών, εγκαταστάσεων ή συστημάτων, καθώς και των τεχνικών δυσκολιών που μπορεί να προκαλέσει η αλλαγή προμηθευτή.»

γ) το σημείο 5) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5) Για συμβάσεις που έχουν σχέση με την παροχή υπηρεσιών εναέριων και θαλάσσιων μεταφορών για τις ένοπλες δυνάμεις ή δυνάμεις ασφαλείας κράτους μέλους που αναπτύσσονται ή πρόκειται να αναπτυχθούν στο εξωτερικό, όταν η αναθέτουσα αρχή / ο αναθέτων φορέας πρέπει να προμηθευτεί τις εν λόγω υπηρεσίες από οικονομικούς φορείς που εγγυώνται την ισχύ των προσφορών τους μόνο για περιόδους τόσο σύντομες ώστε να μην είναι δυνατή η τήρηση των προθεσμιών για την ανοικτή διαδικασία, την κλειστή διαδικασία ή τη διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, περιλαμβανομένων των συντομευμένων προθεσμιών όπως αναφέρεται στο άρθρο 33 παράγραφος 7.».

11) Στο άρθρο 29 παράγραφος 2, το τέταρτο εδάφιο αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Η διάρκεια μιας συμφωνίας-πλαισίου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 10 έτη, εκτός από εξαιρετικές περιστάσεις που προσδιορίζονται λαμβανομένης υπόψη της αναμενόμενης διάρκειας κύκλου ζωής οποιωνδήποτε παραδιδόμενων ειδών, εγκαταστάσεων ή συστημάτων, καθώς και των τεχνικών δυσκολιών που μπορεί να προκαλέσει η αλλαγή προμηθευτή.».

12) Στον τίτλο II κεφάλαιο V, παρεμβάλλεται το ακόλουθο άρθρο:

«Άρθρο 29α

Δυναμικό σύστημα αγορών

1. Για αγορές τρέχουσας χρήσης των οποίων τα χαρακτηριστικά, όπως είναι γενικώς διαθέσιμα στην αγορά, ικανοποιούν τις απαιτήσεις των αναθετουσών αρχών / αναθετόντων φορέων, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να χρησιμοποιούν δυναμικό σύστημα αγορών. Το δυναμικό σύστημα αγορών λειτουργεί ως εξ ολοκλήρου ηλεκτρονική διαδικασία, ανοικτή καθ' όλη την περίοδο ισχύος του συστήματος αγορών σε κάθε οικονομικό φορέα ο οποίος πληροί τα κριτήρια επιλογής. Μπορεί να χωρίζεται σε κατηγορίες προϊόντων, έργων ή υπηρεσιών που ορίζονται αντικειμενικά με βάση τα χαρακτηριστικά της σύμβασης που πρέπει να εκτελεστεί στο πλαίσιο της εκάστοτε κατηγορίας. Τα χαρακτηριστικά αυτά μπορούν να περιλαμβάνουν αναφορά στο μέγιστο επιτρεπόμενο μέγεθος των επακόλουθων συγκεκριμένων συμβάσεων ή σε συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή στην οποία θα εκτελεστούν επακόλουθες συγκεκριμένες συμβάσεις.
2. Για τη σύναψη σύμβασης στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς ακολουθούν τους κανόνες της κλειστής διαδικασίας. Όλοι οι υποψήφιοι που ικανοποιούν τα κριτήρια επιλογής γίνονται δεκτοί στο σύστημα και ο αριθμός των υποψηφίων που γίνονται δεκτοί στο σύστημα δεν περιορίζεται σύμφωνα με το άρθρο 38 παράγραφος 3. Όταν οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς έχουν χωρίσει το σύστημα σε κατηγορίες προϊόντων, έργων ή υπηρεσιών σύμφωνα με την παράγραφο 1 του παρόντος άρθρου, προσδιορίζουν τα εφαρμοζόμενα κριτήρια επιλογής για κάθε κατηγορία.

Παρά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 33, εφαρμόζονται οι ακόλουθες προθεσμίες:

- α) η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής είναι 30 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης σύμβασης. Όταν έχει αποσταλεί η πρόσκληση υποβολής προσφορών για την πρώτη συγκεκριμένη σύμβαση στο πλαίσιο του δυναμικού συστήματος αγορών, δεν εφαρμόζονται περαιτέρω προθεσμίες για την παραλαβή αιτήσεων συμμετοχής·
 - β) η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής προσφορών είναι τουλάχιστον 10 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφορών.
3. Όλες οι επικοινωνίες στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών πραγματοποιούνται αποκλειστικά με ηλεκτρονικά μέσα.
4. Για τους σκοπούς της ανάθεσης συμβάσεων στο πλαίσιο δυναμικού συστήματος αγορών, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς:
- α) δημοσιεύουν προκήρυξη διαγωνισμού, όπου καθιστούν σαφές ότι πρόκειται για δυναμικό σύστημα αγορών·
 - β) διευκρινίζουν στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης τουλάχιστον τη φύση και την εκτιμώμενη ποσότητα των προβλεπόμενων αγορών, καθώς και όλες τις αναγκαίες πληροφορίες που αφορούν το δυναμικό σύστημα αγορών, συμπεριλαμβανομένου του τρόπου λειτουργίας του, του χρησιμοποιούμενου ηλεκτρονικού εξοπλισμού και των τεχνικών ρυθμίσεων και προδιαγραφών της σύνδεσης·

- γ) αναφέρουν κάθε διαίρεση σε κατηγορίες προϊόντων, έργων ή υπηρεσιών και τα χαρακτηριστικά που τις καθορίζουν·
 - δ) για όσο διάστημα είναι σε ισχύ το σύστημα, προσφέρουν απεριόριστη και πλήρη άμεση πρόσβαση στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.
5. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς παρέχουν, καθ' όλη την περίοδο ισχύος του δυναμικού συστήματος αγορών, τη δυνατότητα σε κάθε οικονομικό φορέα να ζητήσει να συμμετάσχει στο σύστημα σύμφωνα με τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 2. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς ολοκληρώνουν την αξιολόγηση των εν λόγω αιτήσεων σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής εντός 10 εργάσιμων ημερών από την παραλαβή τους. Η εν λόγω προθεσμία μπορεί να παραταθεί σε 15 εργάσιμες ημέρες σε μεμονωμένες περιπτώσεις, όταν αυτό δικαιολογείται, ιδίως λόγω της ανάγκης να εξεταστούν συμπληρωματικά έγγραφα ή να επαληθευτεί διαφορετικά αν πληρούνται τα κριτήρια επιλογής.

Κατά παρέκκλιση από το πρώτο εδάφιο, και εφόσον δεν έχει αποσταλεί η πρόσκληση υποβολής προσφορών για την πρώτη συγκεκριμένη σύμβαση στο πλαίσιο του δυναμικού συστήματος αγορών, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να παρατείνουν την περίοδο αξιολόγησης, υπό την προϋπόθεση ότι δεν δημοσιεύεται πρόσκληση υποβολής προσφορών κατά την παραταθείσα περίοδο αξιολόγησης. Η διάρκεια της παράτασης που προτίθενται να εφαρμόσουν οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς επισημαίνεται στα έγγραφα της διαδικασίας σύναψης σύμβασης.

Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς ενημερώνουν, το ταχύτερο δυνατό, τον οικείο οικονομικό φορέα αν έχει γίνει δεκτός στο δυναμικό σύστημα αγορών ή όχι, και τους λόγους που οδήγησαν στην απόφαση αυτή, κατόπιν αιτήματος.

6. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς προσκαλούν όλους τους συμμετέχοντες που έχουν γίνει δεκτοί να υποβάλουν προσφορά για τη σύναψη κάθε συγκεκριμένης σύμβασης στο πλαίσιο του δυναμικού συστήματος αγορών, σύμφωνα με το άρθρο 34. Όταν το δυναμικό σύστημα αγορών έχει χωριστεί σε κατηγορίες έργων, προϊόντων ή υπηρεσιών, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς καλούν όλους τους συμμετέχοντες οι οποίοι έχουν γίνει δεκτοί στην κατηγορία που αντιστοιχεί στη σχετική συγκεκριμένη προμήθεια να υποβάλουν προσφορά.

Αναθέτουν τη σύμβαση στον προσφέροντα που υποβάλλει την καλύτερη προσφορά, βάσει των κριτηρίων ανάθεσης που ορίζονται στην προκήρυξη της σύμβασης για το δυναμικό σύστημα αγορών σύμφωνα με το άρθρο 47. Τα κριτήρια αυτά, κατά περίπτωση, προσδιορίζονται με μεγαλύτερη ακρίβεια στην πρόσκληση υποβολής προσφορών.

7. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς αναφέρουν την περίοδο ισχύος του δυναμικού συστήματος αγορών στην προκήρυξη του διαγωνισμού. Ενημερώνουν την Επιτροπή για οποιαδήποτε μεταβολή της περιόδου ισχύος, μέσω των κατωτέρω τυποποιημένων εντύπων:
- α) αν η περίοδος ισχύος μεταβάλλεται χωρίς να παύει η λειτουργία του συστήματος, μέσω του εντύπου που χρησιμοποιείται αρχικά για την προκήρυξη του διαγωνισμού για το δυναμικό σύστημα αγορών·
 - β) αν παύει η λειτουργία του συστήματος, μέσω της ειδοποίησης συναφθείσας σύμβασης που αναφέρεται στο άρθρο 30 παράγραφος 3.

8. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν, ανά πάσα στιγμή κατά την περίοδο ισχύος του δυναμικού συστήματος αγορών, να απαιτούν από τους συμμετέχοντες που έχουν γίνει δεκτοί να υποβάλουν επαρκή αποδεικτικά στοιχεία σε σχέση με τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής.
9. Στους οικονομικούς φορείς που ενδιαφέρονται ή συμμετέχουν στο δυναμικό σύστημα αγορών δεν επιβάλλονται χρεώσεις πριν ή κατά την περίοδο ισχύος του δυναμικού συστήματος αγορών.»

13) Το άρθρο 30 τροποποιείται ως εξής:

α) η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς που προτίθενται να συνάψουν σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο με ανοικτή διαδικασία, κλειστή διαδικασία, διαδικασία διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, ανταγωνιστικό διάλογο ή σύμπραξη καινοτομίας γνωστοποιούν την πρόθεσή τους αυτή με προκήρυξη διαγωνισμού.»

β) παρεμβάλλεται η ακόλουθη παράγραφος:

«2α. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς αποστέλλουν ειδοποίηση συναφθείσας σύμβασης εντός 30 ημερών από την ανάθεση κάθε σύμβασης βάσει δυναμικού συστήματος αγορών. Μπορούν, ωστόσο, να συγκεντρώνουν τις ειδοποιήσεις αυτές σε τριμηνιαία βάση. Στην περίπτωση αυτή, αποστέλλουν τις συγκεντρωμένες ειδοποιήσεις εντός 30 ημερών μετά τη λήξη κάθε τριμήνου.»

14) Το άρθρο 33 τροποποιείται ως εξής:

α) η παράγραφος 2 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«2. Στις κλειστές διαδικασίες, στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, σε περίπτωση χρησιμοποίησης ανταγωνιστικού διαλόγου και σε περίπτωση χρησιμοποίησης σύμπραξης καινοτομίας, η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των αιτήσεων συμμετοχής είναι 37 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού.

Στην περίπτωση κλειστών διαδικασιών, η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών είναι 40 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης και, στην περίπτωση ανοικτών διαδικασιών, η ελάχιστη προθεσμία παραλαβής των προσφορών είναι 35 ημέρες από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού.»

β) η παράγραφος 7 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«7. Όταν, στις ανοικτές διαδικασίες, στις κλειστές διαδικασίες και στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, επείγοντες λόγοι καθιστούν αδύνατη την τήρηση των ελάχιστων προθεσμιών που προβλέπονται στο παρόν άρθρο, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να ορίζουν:

α) προθεσμία για την παραλαβή των αιτήσεων συμμετοχής, η οποία δεν είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού ή των 10 ημερών εάν η προκήρυξη απεστάλη με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με τον μορφότυπο και τις λεπτομέρειες διαβίβασης που προβλέπονται στο παράρτημα VI σημείο 3·

- β) στην περίπτωση των κλειστών διαδικασιών, προθεσμία παραλαβής των προσφορών, η οποία δεν είναι μικρότερη των δέκα ημερών από την ημερομηνία αποστολής της πρόσκλησης υποβολής προσφορών· και
- γ) στην περίπτωση των ανοικτών διαδικασιών, προθεσμία παραλαβής των προσφορών, η οποία δεν είναι μικρότερη των 15 ημερών από την ημερομηνία αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού ή των 10 ημερών εάν η προκήρυξη απεστάλη με ηλεκτρονικά μέσα, σύμφωνα με τον μορφότυπο και τις λεπτομέρειες διαβίβασης που προβλέπονται στο παράρτημα VI σημείο 3.».

15) Στο άρθρο 34, η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Στις κλειστές διαδικασίες, στις διαδικασίες διαπραγμάτευσης με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, στην περίπτωση ανταγωνιστικών διαλόγων και στην περίπτωση συμπράξεων καινοτομίας, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς προσκαλούν ταυτοχρόνως και γραπτώς τους επιλεγέντες υποψηφίους να υποβάλουν τις προσφορές τους ή να συμμετάσχουν σε διαπραγμάτευση, ή, στην περίπτωση ανταγωνιστικού διαλόγου, να συμμετάσχουν στον διάλογο, ή, στην περίπτωση σύμπραξης καινοτομίας, να συμμετάσχουν.».

16) Το άρθρο 35 τροποποιείται ως εξής:

α) η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς ενημερώνουν, το συντομότερο δυνατό, τους υποψηφίους και τους προσφέροντες για τις ληφθείσες αποφάσεις σχετικά με την ανάθεση σύμβασης, τη σύναψη συμφωνίας-πλαισίου ή την αποδοχή σε δυναμικό σύστημα αγορών, περιλαμβανομένων των λόγων για οποιαδήποτε απόφαση μη ανάθεσης σύμβασης, μη σύναψης συμφωνίας-πλαισίου για την οποία έχει προκηρυχθεί διαγωνιστική διαδικασία υποβολής προσφορών, ή επανεκκίνησης της διαδικασίας ή μη εφαρμογής δυναμικού συστήματος αγορών· οι πληροφορίες αυτές παρέχονται γραπτώς, κατόπιν υποβολής σχετικού αιτήματος στις αναθέτουσες αρχές / στους αναθέτοντες φορείς.»

β) η παράγραφος 3 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να αποφασίσουν να μην κοινοποιήσουν ορισμένες πληροφορίες σχετικά με την ανάθεση των συμβάσεων, τη σύναψη των συμφωνιών-πλαισίων ή την αποδοχή σε σύστημα δυναμικών αγορών που αναφέρονται στην παράγραφο 1, εφόσον η κοινοποίηση των εν λόγω πληροφοριών ενδέχεται να εμποδίσει την εφαρμογή του νόμου ή να είναι κατ' άλλον τρόπο αντίθετη προς το δημόσιο συμφέρον, ιδίως προς τα συμφέροντα άμυνας και/ή ασφάλειας, ή να βλάψει τα νόμιμα εμπορικά συμφέροντα δημοσίων ή ιδιωτικών οικονομικών φορέων ή τον θεμιτό ανταγωνισμό μεταξύ τους.»

17) Το άρθρο 38 τροποποιείται ως εξής:

α) στην παράγραφο 3, το εισαγωγικό μέρος αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«3. Στις κλειστές διαδικασίες, στις διαδικασίες με διαπραγμάτευση με δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, σε ανταγωνιστικούς διαλόγους και σε συμπράξεις καινοτομίας, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να περιορίζουν τον αριθμό των κατάλληλων υποψηφίων οι οποίοι προσκαλούνται για να υποβάλουν προσφορά ή να συμμετάσχουν σε διάλογο, ή, σε περίπτωση σύμπραξης καινοτομίας, προσκαλούνται για να συμμετάσχουν. Στην περίπτωση αυτή:»

β) η παράγραφος 5 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«5. Όταν οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς κάνουν χρήση της δυνατότητας περιορισμού του αριθμού των προς συζήτηση λύσεων ή των προς διαπραγμάτευση προσφορών, η οποία προβλέπεται στο άρθρο 26 παράγραφος 3, στο άρθρο 27 παράγραφος 4 και στο άρθρο 27α παράγραφοι 2 και 5, επιβάλλουν τον περιορισμό αυτόν εφαρμόζοντας τα κριτήρια ανάθεσης που έχουν επισημάνει στην προκήρυξη διαγωνισμού ή στα έγγραφα της σύμβασης. Στην τελική φάση ο αριθμός αυτός πρέπει να επιτρέπει τη διασφάλιση συνθηκών πραγματικού ανταγωνισμού, εφόσον υπάρχει επαρκής αριθμός λύσεων ή κατάλληλων υποψηφίων.»

18) Στο άρθρο 42, προστίθεται η ακόλουθη παράγραφος:

«7. Στην περίπτωση συμβάσεων έργων, συμβάσεων υπηρεσιών και εργασιών τοποθέτησης ή εγκατάστασης στο πλαίσιο σύμβασης προμήθειας, οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς μπορούν να απαιτούν την εκτέλεση ορισμένων κρίσιμων καθηκόντων απευθείας από τον ίδιο τον προσφέροντα ή, σε περίπτωση που η προσφορά υποβάλλεται από κοινοπραξία οικονομικών φορέων, όπως αναφέρεται στο άρθρο 5 παράγραφος 2, από έναν από τους συμμετέχοντες στην εν λόγω κοινοπραξία.»

- 19) Στον τίτλο II κεφάλαιο VII τμήμα 3, προστίθεται το ακόλουθο άρθρο:

«Άρθρο 49α

Τροποποίηση συμβάσεων κατά τη διάρκειά τους

1. Οι συμβάσεις και οι συμφωνίες-πλαίσια είναι δυνατό να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις:
 - α) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, προβλέπονται στα έγγραφα της αρχικής σύμβασης με τη μορφή σαφών, ακριβών και ρητών ρητρών αναθεώρησης, συμπεριλαμβανομένων, ενδεχομένως, ρητρών αναθεώρησης τιμών ή προαιρέσεων. Οι εν λόγω ρήτρες ορίζουν το πεδίο και τη φύση των ενδεχόμενων τροποποιήσεων ή προαιρέσεων, καθώς και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες είναι δυνατό να χρησιμοποιηθούν. Δεν προβλέπουν τροποποιήσεις ή προαιρέσεις που θα μπορούσαν να μεταβάλουν τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαισίου·
 - β) για πρόσθετα έργα, υπηρεσίες ή προμήθειες από τον αρχικό ανάδοχο τα οποία έχουν καταστεί αναγκαία και δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική προμήθεια, όταν η αλλαγή αναδόχου:
 - i) δεν μπορεί να γίνει για οικονομικούς ή τεχνικούς λόγους, π.χ. απαιτήσεις εναλλαξιμότητας ή διαλειτουργικότητας με υφιστάμενο εξοπλισμό, υπηρεσίες ή εγκαταστάσεις που αποκτήθηκαν με την αρχική σύμβαση· και
 - ii) θα συνεπαγόταν σημαντική αναστάτωση ή ουσιαστική επικάλυψη δαπανών για την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα.

Ωστόσο, τυχόν αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50 % της αξίας της αρχικής σύμβασης. Όταν επέρχονται περισσότερες διαδοχικές τροποποιήσεις, ο περιορισμός αυτός ισχύει για την αξία κάθε τροποποίησης. Οι εν λόγω διαδοχικές τροποποιήσεις δεν αποσκοπούν στην καταστρατήγηση της παρούσας οδηγίας·

γ) όταν πληρούνται όλες οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

- i) η ανάγκη τροποποίησης έχει προκύψει λόγω περιστάσεων που δεν ήταν δυνατό να προβλεφθούν από επιμελή αναθέτουσα αρχή / αναθέτοντα φορέα·
- ii) η τροποποίηση δεν μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης· και
- iii) τυχόν αύξηση της τιμής δεν υπερβαίνει το 50 % της αξίας της αρχικής σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαισίου. Όταν επέρχονται περισσότερες διαδοχικές τροποποιήσεις, ο περιορισμός αυτός ισχύει για την αξία κάθε τροποποίησης. Οι εν λόγω διαδοχικές τροποποιήσεις δεν αποσκοπούν στην καταστρατήγηση της παρούσας οδηγίας·

δ) όταν νέος ανάδοχος αντικαθιστά εκείνον στον οποίο ανατέθηκε αρχικά η σύμβαση από την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα, συνεπεία:

- i) ρητής ρήτρας αναθεώρησης ή προαίρεσης σύμφωνα με το στοιχείο α)·

- ii) μερικής ή ολικής διαδοχής του αρχικού αναδόχου, κατόπιν εταιρικής αναδιάρθρωσης, περιλαμβανομένων της εξαγοράς, της συγχώνευσης, της απόκτησης ή της αφερεγγυότητας, από άλλον οικονομικό φορέα ο οποίος πληροί τα κριτήρια ποιοτικής επιλογής που καθορίστηκαν αρχικά, εφόσον η διαδοχή δεν συνεπάγεται άλλες ουσιώδεις τροποποιήσεις της σύμβασης και δεν αποσκοπεί στην καταστρατήγηση της εφαρμογής της παρούσας οδηγίας· ή
 - iii) περίπτωσης ανάληψης των υποχρεώσεων του κύριου αναδόχου έναντι των υπεργολάβων του από την ίδια την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα όταν η δυνατότητα αυτή προβλέπεται από την εθνική νομοθεσία, σύμφωνα με το άρθρο 21·
- ε) όταν οι τροποποιήσεις, ανεξαρτήτως της χρηματικής αξίας τους, δεν είναι ουσιώδεις κατά την έννοια της παραγράφου 4.

Οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς που τροποποιούν σύμβαση στις περιπτώσεις που αναφέρονται στα στοιχεία β) και γ) της παρούσας παραγράφου δημοσιεύουν σχετική προκήρυξη στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Η εν λόγω προκήρυξη περιέχει, τηρουμένων των αναλογιών, τις πληροφορίες που απαιτούνται στη γνωστοποίηση ανάθεσης σύμβασης.

2. Επιπλέον, και χωρίς να απαιτείται επαλήθευση αν τηρούνται οι προϋποθέσεις της παραγράφου 4 στοιχεία α) έως δ), οι συμβάσεις μπορούν επίσης να τροποποιούνται χωρίς νέα διαδικασία προμήθειας, σύμφωνα με την παρούσα οδηγία, όταν η αξία της τροποποίησης είναι κατώτερη αμφότερων των ακόλουθων τιμών:

- α) των κατώτατων ορίων του άρθρου 8· και

- β) του 10 % της αξίας της αρχικής σύμβασης όσον αφορά τις συμβάσεις υπηρεσιών και αγαθών και του 15 % της αξίας της αρχικής σύμβασης όσον αφορά τις συμβάσεις έργων.

Ωστόσο, η τροποποίηση δεν μπορεί να μεταβάλλει τη συνολική φύση της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαισίου. Όταν επέρχονται διαδοχικές τροποποιήσεις, η αξία τους εκτιμάται βάσει της καθαρής σωρευτικής αξίας των διαδοχικών τροποποιήσεων.

3. Για τον υπολογισμό της τιμής που προβλέπεται στην παράγραφο 1 στοιχεία β) και γ) και στην παράγραφο 2, η προσαρμοσμένη τιμή είναι η τιμή αναφοράς όταν η σύμβαση περιλαμβάνει ρήτρα τιμαριθμικής αναπροσαρμογής.
4. Η τροποποίηση σύμβασης ή συμφωνίας-πλαισίου κατά τη διάρκειά της θεωρείται ουσιώδης κατά την έννοια της παραγράφου 1 στοιχείο ε) όταν καθιστά τη σύμβαση ή τη συμφωνία-πλαίσιο ουσιωδώς διαφορετική, ως προς τον χαρακτήρα, από εκείνη η οποία συνήφθη αρχικά. Σε κάθε περίπτωση, με την επιφύλαξη των παραγράφων 1 και 2, η τροποποίηση θεωρείται ουσιώδης όταν πληρούνται μία ή περισσότερες από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:
- α) η τροποποίηση εισάγει όρους οι οποίοι, αν αποτελούσαν μέρος της αρχικής διαδικασίας προμήθειας, θα παρείχαν τη δυνατότητα συμμετοχής διαφορετικών υποψηφίων από αυτούς που επιλέχθηκαν αρχικά ή τη δυνατότητα αποδοχής προσφοράς άλλης από εκείνη που έγινε αρχικά αποδεκτή ή θα προσέλκυαν επιπλέον συμμετέχοντες στη διαδικασία σύναψης σύμβασης·

- β) η τροποποίηση αλλάζει την οικονομική ισορροπία της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαισίου υπέρ του αναδόχου κατά τρόπο που δεν προβλεπόταν στην αρχική σύμβαση ή συμφωνία-πλαίσιο·
- γ) η τροποποίηση επεκτείνει σημαντικά το αντικείμενο της σύμβασης ή της συμφωνίας-πλαισίου·
- δ) όταν νέος ανάδοχος αντικαθιστά εκείνον στον οποίο είχε ανατεθεί αρχικώς η σύμβαση από την αναθέτουσα αρχή / τον αναθέτοντα φορέα σε περιπτώσεις διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στην παράγραφο 1 στοιχείο δ).

5. Απαιτείται νέα διαδικασία σύναψης σύμβασης σύμφωνα με την παρούσα οδηγία για τροποποιήσεις των διατάξεων σύμβασης ή συμφωνίας-πλαισίου κατά τη διάρκεια της διαφορετικές από τις προβλεπόμενες στις παραγράφους 1 και 2.».

20) Στο άρθρο 52 παράγραφος 6 τρίτο εδάφιο, η φράση «επτά έτη» αντικαθίσταται από τη φράση «10 έτη».

21) Στο άρθρο 55, η παράγραφος 1 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«1. Οι διαδικασίες προσφυγής του παρόντος τίτλου εφαρμόζονται στις συμβάσεις που αναφέρονται στο άρθρο 2, συμπεριλαμβανομένων συμφωνιών-πλαισίων και δυναμικών συστημάτων αγορών, με την επιφύλαξη των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 12 και 13.».

22) Στο άρθρο 58 στοιχείο γ), η πρώτη περίοδος αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«σε περίπτωση σύμβασης που βασίζεται σε συμφωνία-πλαίσιο όπως προβλέπεται στο άρθρο 29 και σε περίπτωση σύμβασης που βασίζεται σε δυναμικό σύστημα αγορών όπως προβλέπεται στο άρθρο 29α.».

23) Στο άρθρο 60 παράγραφος 1, το στοιχείο γ) αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«γ) στις περιπτώσεις στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 58 στοιχείο γ), αν κράτη μέλη έχουν επικαλεσθεί την παρέκκλιση από την ανασταλτική προθεσμία για συμβάσεις βασιζόμενες σε συμφωνία-πλαίσιο ή σε δυναμικό σύστημα αγορών.».

24) Το άρθρο 65 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 65

Στατιστικές υποχρεώσεις

1. Προκειμένου να καθίσταται δυνατή η εκτίμηση των αποτελεσμάτων από την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τα κράτη μέλη διαβιβάζουν στην Επιτροπή στατιστική κατάσταση που καταρτίζεται σύμφωνα με το άρθρο 66 σχετικά με τις συμβάσεις προμηθειών, υπηρεσιών και έργων που έχουν συνάψει οι αναθέτουσες αρχές / αναθέτοντες φορείς κατά το προηγούμενο έτος, το αργότερο έως τις 31 Οκτωβρίου κάθε έτους.
2. Κατά παρέκκλιση από την παράγραφο 1, η υποχρέωση που καθορίζεται σε αυτήν αναστέλλεται προσωρινά έως τις 31 Δεκεμβρίου 2030, που αντιστοιχεί στον ορίζοντα σχεδιασμού αμυντικής ετοιμότητας της Ένωσης.».

- 25) Το άρθρο 68 διαγράφεται.
- 26) Το άρθρο 73 αντικαθίσταται από το ακόλουθο κείμενο:

«Άρθρο 73

Επανεξέταση και υποβολή εκθέσεων

Έως την 1η Ιανουαρίου 2031 η Επιτροπή επανεξετάζει την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας στο πλαίσιο της βελτίωσης της αμυντικής ετοιμότητας της Ευρώπης έως το 2030 και υποβάλλει σχετική έκθεση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο. Εκτιμά, ειδικότερα, αν και σε ποιον βαθμό έχουν επιτευχθεί οι στόχοι της παρούσας οδηγίας, μεταξύ άλλων σε σχέση με τη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και τον στόχο της βελτίωσης της αμυντικής ετοιμότητας της Ευρώπης έως το 2030. Στην έκθεσή της, η Επιτροπή επανεξετάζει ιδίως την εφαρμογή του άρθρου 8 και του άρθρου 28 παράγραφος 2. Εφόσον ενδείκνυται, η έκθεση συνοδεύεται από νομοθετική πρόταση.».

Άρθρο 3

Μεταφορά

1. Τα κράτη μέλη θεσπίζουν και δημοσιεύουν, έως την ... [12 μήνες από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας τροποποιητικής οδηγίας], τις νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις που είναι αναγκαίες για να συμμορφωθούν με την παρούσα οδηγία. Ενημερώνουν αμέσως την Επιτροπή σχετικά.
- Θέτουν σε εφαρμογή τις διατάξεις αυτές έως ... [15 μήνες από την ημερομηνία έναρξης ισχύος της παρούσας τροποποιητικής οδηγίας].

Όταν τα κράτη μέλη θεσπίζουν τις εν λόγω διατάξεις, αυτές περιέχουν παραπομπή στην παρούσα οδηγία ή συνοδεύονται από την παραπομπή αυτή κατά την επίσημη δημοσίευσή τους. Οι τρόποι της παραπομπής αυτής καθορίζονται από τα κράτη μέλη.

2. Τα κράτη μέλη ανακοινώνουν στην Επιτροπή το κείμενο των ουσιωδών διατάξεων εθνικού δικαίου τις οποίες θεσπίζουν στον τομέα που καλύπτει η παρούσα οδηγία.

Άρθρο 4

Έναρξη ισχύος

Η παρούσα οδηγία αρχίζει να ισχύει την εικοστή ημέρα από τη δημοσίευσή της στην *Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης*.

Άρθρο 5
Αποδέκτες

Η παρούσα οδηγία απευθύνεται στα κράτη μέλη.

...

Για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Η Πρόεδρος

Για το Συμβούλιο
Ο/Η Πρόεδρος

Σχετικά με την παρούσα πράξη έχει γίνει δήλωση, η οποία βρίσκεται στην OJ C, ..., ELI: ...⁺.

⁺ ΕΕ: να προστεθεί στο κείμενο η παραπομπή στην ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του συνδέσμου ELI.